

Česká zemědělská univerzita v Praze

Institut vzdělávání a poradenství

Katedra celoživotního vzdělávání a podpory studia

Grafologie jako diagnostická metoda

v kariérovém poradenství

Bakalářská práce

Autor: **Klára Palkosková**

Vedoucí práce: PhDr. Jitka Jirsáková, Ph.D.

2018

Zadávací list

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Grafologie jako diagnostická metoda v kariérovém poradenství

vypracoval/a samostatně a citoval/a jsem všechny informační zdroje, které jsem v práci použil/a a které jsem rovněž uvedl/a na konci práce v seznamu použitých zdrojů.

Jsem si vědom/a, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, především ustanovení § 35 odst. 3 tohoto zákona, tj. o užití tohoto díla.

Jsem si vědom/a, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím s jejím zveřejněním dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a to i bez ohledu na výsledek její obhajoby.

Jsem si vědom/a, že moje bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitní databázi a bude veřejně přístupná k nahlédnutí.

Svým podpisem rovněž prohlašuji, že elektronická verze práce je totožná s verzí tištěnou.

.....

V dne

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji PhDr. Jitce Jirsákové, Ph.D. za věcné připomínky k této bakalářské práci a za čas, který mi věnovala. Děkuji Ing. Evě Leitnerové za ochotu a milý přístup při spolupráci. Děkuji všem probandům za poskytnutí informací pro šetření a v neposlední řadě rovněž děkuji i všem ostatním, kteří mi pomáhali v průběhu psaní práce.

Abstrakt

Bakalářská práce s názvem „Grafologie jako diagnostická metoda v kariérovém poradenství“ se zabývala především představením možnosti využití grafologie v rámci vstupního diagnostikování klienta v praxi kariérového poradenství. Cílem práce bylo popsat metodu zvanou grafologie, její charakteristiky a stručný návod na její použití v praxi. Dále bylo cílem práce posoudit relevanci výsledků grafologie spolu s výsledky jiné, v praxi běžně používané, diagnostické metody.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a to do části teoretické a praktické. Teoretická část práce obsahuje definice pojmů, které souvisí s tématem, a je v ní popsán postup pro práci s metodou. Praktická část obsahuje porovnání dvou diagnostických metod – grafologie a Bochumského osobnostního dotazníku.

Praktická část byla uchopena jako pilotní šetření, které mělo kvalitativní charakter. Porovnání výsledků obou dvou metod bylo provedeno na vzorku celkově tří osob. V závěru praktické části bakalářské práce byla navržena doporučení, a to na základě zjištěných informací a názorů zkoumaných osob.

Klíčová slova

grafologie, kariérové poradenství, diagnostická metoda, písmo, osobnost

Abstract

Bachelor thesis entitled „Graphology as a Diagnostic Method in Career Guidance and Counseling“ was focused mainly on introducing the opportunity of using graphology as a diagnostic method as an initial client’s diagnosis in practice of career guidance and counseling. The aim of this thesis was to describe a method called graphology, its characteristics and to give brief instructions for its use in practice of career guidance and counseling. Further, the aim of the thesis was to evaluate the relevance of the results of graphology together with the results of another, commonly used, diagnostic method.

The bachelor thesis consists two parts, theoretical and practical. The theoretical part of the thesis holds definitions of concepts related to the topic and it describes a way how to use the method as such. The practical part contains a comparison of two diagnostic methods – graphology and the Bochum Inventory of Personality.

The practical part was taken as a pilot survey, which was of a qualitative character. A comparison of the two methods was performed on a sample of total of three persons. At the end of the practical part of this bachelor thesis, some recommendations were proposed, based on the information and opinions of the examined persons.

Keywords

Graphology, Career Guidance and Counseling, Diagnostic Method, Handwriting, Personality

OBSAH

ÚVOD	10
TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
1 Cíl a metodika	11
2 Vymezení základních pojmů	12
2.1 Grafologie	12
2.2 Kariéra	13
2.3 Kariérové poradenství	13
2.4 Písmo	14
3 Školní předloha	15
3.1 Tradiční školní předloha	15
3.2 Grafomotorika	16
4 Grafologický rozbor	17
4.1 Etické zásady grafologického rozboru	17
4.1.1 Etický kodex	17
4.2 Písemný materiál	19
4.3 Údaje o pisatelovi a účel grafologického rozboru	20
4.4 Postup při rozboru rukopisu	20
5 Komplexní dojmové znaky	21
5.1 Dojem z písmového obrazu	22
5.2 Pohyb a forma	23
5.3 Rytmus	24
5.4 Individuálnost	24
5.5 Harmoničnost	25

6	Měřitelné a popsitelné znaky	26
6.1	Velikost písma.....	26
6.2	Sklon	27
6.3	Vázání	28
PRAKTICKÁ ČÁST		29
7	Metodika	29
7.1	Metody výzkumného šetření	30
7.1.1	Bochumský osobnostní dotazník	30
7.1.2	Grafologický rozbor.....	31
8	Případové studie.....	32
8.1	Kazuistika probanda č. 1	32
8.1.1	BIP	32
8.1.2	Grafologický posudek.....	33
8.1.3	Porovnání metod	36
8.1.4	Názor probanda.....	38
8.2	Kazuistika probanda č. 2	39
8.2.1	BIP	39
8.2.2	Grafologický posudek.....	40
8.2.3	Porovnání metod	43
8.2.4	Názor probanda.....	45
8.3	Kazuistika probanda č. 3	46
8.3.1	BIP	46
8.3.2	Grafologický posudek.....	47
8.3.3	Porovnání metod	50
8.3.4	Názor probanda.....	53

9	SHRNUTÍ A DOPORUČENÍ	54
10	ZÁVĚR	55
11	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	56
12	SEZNAM OBRÁZKŮ	58
13	SEZNAM PŘÍLOH.....	58
	PŘÍLOHY	59

ÚVOD

Současná doba klade na lidi čím dál tím větší nároky v různých sférách, pracovní trh nevyjímaje. Zvyšuje se konkurence a četnými změnami prochází i samotná struktura pracovního trhu. Například se nezřídka mění zaměstnancům jejich původní pracovní náplň, vznikají nové pracovní pozice, a naopak některá povolání zanikají úplně a lidé ztrácejí své původní uplatnění. Je důležité držet krok v této dynamické době.

Práce, potažmo spokojenost v ní a s tím související pocit naplnění a seberealizace, hrají nedílnou roli v životě člověka. Veliký význam je v současné době přikládán včasnému rozpoznání osobnostních charakteristik a předpokladů jedinců pro výkon určitých činností nebo typů povolání. V těchto případech může jedincům pomoci kariérové poradenství.

Kariérové poradenství pod sebou skrývá širokou paletu činností. Jednou z nich je diagnostikování klienta – jeho schopností, dovedností, zájmů, potřeb, možností (ať už finančních nebo časových) – jež jsou posléze v rámci poradenského procesu zasazeny do kontextu aktuálního stavu na pracovním trhu, což vede k rozklíčování situace klienta a k návrhu jeho dalšího směřování.

Bakalářská práce předkládá jako návrh použití grafologie jako diagnostické metody v rámci praxe kariérového poradenství. Téma jsem si zvolila na základě dvouletého studia kurzu Grafologie a psychologie pod Českou grafologickou komorou. Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a to na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části je představena metoda grafologie spolu se stručným návodem na to, jak se při práci s ní postupuje. V praktické části je pak tato metoda aplikována na vzorek tří probandů, jejichž výsledky jsou konfrontovány s výsledky jiné, v praxi kariérového poradenství běžně používané, diagnostické metody.

Na základě výsledků tohoto srovnání obou diagnostických metod jsou navržena doporučení pro možnosti využití grafologie jako jedné z diagnostických metod pro kariérové poradenství.

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

1 Cíl a metodika

Cílem práce je vytvořit přehledný návod, jak lze použít grafologii jako diagnostickou metodu v poradenském procesu v rámci kariérového poradenství. Bude popsána charakteristika této metody, včetně návodu na její použití v praxi. Relevance výsledků grafologického rozboru bude porovnána s další metodou, jež je běžně používána v kariérovém poradenství. Nejprve bude provedena literární rešerše, vymezeny základní pojmy z oblasti grafologie a kariérového poradenství.

V praktické části práce bude na vybraném vzorku klientů vyzkoušena metoda grafologického rozboru rukopisu a jeho výsledky budou následně porovnány s výsledky z osobnostního dotazníku. V závěru práce budou navržena doporučení pro možnosti využití grafologie jako další metody v praxi kariérového poradce.

2 Vymezení základních pojmů

V první řadě budou vymezeny základní pojmy, které souvisí s tématem „Grafologie jako diagnostická metoda v kariérovém poradenství“.

2.1 Grafologie

Pojem grafologie vzniknul spojením dvou řeckých slov; *grafein* = psát, a *logos* = nauka. Předmětem grafologie je tedy ručně psané písmo včetně všech grafických projevů člověka. Grafologie zkoumá prostřednictvím rukopisu a grafických projevů osobnost pisatele.

V odborné literatuře se můžeme setkat s následujícími definicemi:

„Grafologii lze definovat jako zkoumání sociální struktury lidské bytosti prostřednictvím jejího rukopisu.“ (Armstrong, 2002, str. 371)

„Grafologie se zabývá písmem v referenčním rámci poznávání psychiky autora. Rozborem písma dospíváme k diagnostice osobnosti a dalších psychických funkcí a procesů... Obecně ji lze pojmut jako jednu z disciplín aplikované psychologie, konkrétně psychologické diagnostiky.“ (Kulka, 2001, str. 9)

„Grafologie (...) představuje ve své nejlepší tradici syntézu teorie, řemesla a umění. Jejím hlavním předmětem je vztah mezi rukopisem osobnosti a jejími psychosomatickými vlastnostmi.“ (Jeřábek, 2014, str. 23)

Jedná se tedy o psychodiagnostickou metodu, která se díky svému charakteru a povaze řadí do kategorie projektivních metod. Díky projektivním metodám se můžeme dozvědět více o osobnostní dynamice člověka. Výhodou při používání projektivních metod v praxi je to, že posuzovaná osoba – tzv. pisatel – má minimální šanci záměrně zkreslit výsledky použití, jelikož během posuzování neví, co je právě danou metodou sledováno. Pro člověka je běžné psát a kreslit, tudíž je tato zkouška přirozenější a uvolněnější než např. testování. (Najbrtová a kol., 2017)

Přednost grafologie spočívá v její schopnosti postihnout v širokém záběru strukturu a dynamiku osobnosti autora rukopisu. Výsledkem grafologického posudku tedy nejsou jen určité fragmenty osobnosti, jako je tomu například u testování inteligence

a u testování pozornosti, ale naopak je jím vyzískán komplexnější pohled na osobnost pisatele.

„Grafologie interpretuje osobnost, temperament, silné a slabé stránky osobnosti pomocí analýzy jednotlivých ručně psaných písmen. Teorie vychází z předpokladu, že písmo jednotlivce, i když se učíme psát podle jednotného školního vzoru, se postupně změní v osobní styl, který vyjadřuje individualitu mozku.“ (Hodgson, 2007, str. 113)

2.2 Kariéra

Jako pojem „kariéra“ označujeme tu z částí životní dráhy člověka, která je spojena s jeho pracovními aktivitami, s jeho zařazením do organizace nebo i do více organizací, a která je propojena s pracovními činnostmi různého druhu uvnitř těchto organizací. (Tureckiová, 2009, str. 75)

Kariéra je tedy životní dráha člověka, především na poli profesního života. Během tohoto života jedinec postupem času získává nové poznatky a zkušenosti, které ho obohacují a které rozvíjejí nejen jeho potenciál, ale zároveň mu mohou dopomoci i k novým pracovním příležitostem. (Bělohlávek, 1994, str. 11)

2.3 Kariérové poradenství

Pojem kariérové poradenství je možné naleznout v odborné literatuře pod různými názvy. Naleznout je možné i hesla: „kariérní poradenství“ nebo také dříve hojněji používané sousloví „profesní poradenství“ či „poradenství při volbě povolání anebo poradenství profesní orientace“. Tento pojem nemá pouze jednu jasnou definici, která by byla respektována a jednotně používána, a autoři pojem vymezují rozličně.

Vendel (2008, str. 50) vymezuje kariérové poradenství jako odbornou činnost nebo pomoc, jenž je vykonávána v průběhu celého života člověka, a to ve sféře povolání, práce a zaměstnání.

Evropská komise a organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) popisuje kariérové poradenství ve své obsáhlé definici jako soubor služeb a aktivit, jejichž cílem je pomáhat jednotlivcům každého věku a v každé životní situaci při rozhodování

v otázkách vzdělávání, profesní odborné přípravy, při volbě zaměstnání a při řízení jejich vlastní kariéry. (Vendel, 2008, str. 51)

Podle Knolla (2010, str. 2) je kariérové poradenství institucionalizovaný systém poradenských služeb, které v sobě zahrnují širokou škálu informačních, diagnostických, poradenských, vzdělávacích a motivačních činností. Všechny tyto poradenské činnosti si kladou za cíl pomoci jednotlivcům při volbě budoucího povolání a při volbě směru vzdělávání, a to v kterékoliv etapě jejich života.

2.4 Písmo

Písmo je označováno jako důležitý prostředek lidské komunikace. Jedná se o soubor znaků, které odpovídají určitým jednotkám daného jazyka. Nejčastěji jednotka jazyka odpovídá jedné ze třech následujících kategorií:

- logografické písmo = slovní písmo,
- sylabické písmo = slabičné písmo,
- alfabtické písmo = abecední, hláskové písmo.

Písmo tedy vzniklo za účelem vizuálního záznamu sdělení a informací v mezilidské komunikaci. Historie písma je mnohem kratší než historie vývoje lidské řeči. Jeho nejstarší nálezy se kladou do pátého tisíciletí před naším letopočtem. (Kejklíčková, 2016, str. 20–21)

Podle Jeřábka (2014, str. 17) vznik písma podstatně urychlil vývoj civilizace. Jednotlivé psací systémy a jejich konkrétní podoby pak podle něj reflektují soudobou kulturu, způsob života a historickou etapu, ve které vznikly. Kromě jeho hlavní funkce – fixace mluvené řeči – slouží písmo i k uchování projevů, které mají pro člověka dlouhodobější význam, a tím pádem i k uchování kulturního dědictví.

Písma, u kterých grafické symboly odpovídají slovům nebo ještě menším jednotkám jazyka, morfémům (morfém = nejmenší jednotka v jazyce, jenž nese věcný nebo gramatický význam), v sobě obsahují stovky až tisíce znaků. Podstatně menší počet znaků potřebují písma, u kterých každý znak odpovídá určitému zvuku (ten může být vyjádřen jednotlivými hláskami anebo uskupením více hlásek). Do této skupiny písem řadíme i v České republice používanou latinku.

Latinka patří do kategorie alfabatických písem (tj. písmo abecední, hláskové). Bývá také někdy označována jako „latinské písmo, latinská abeceda, římské písmo, řecká abeceda“. Latinka totiž navazuje na hlásková písmena řecká a etruská.

Archaická latinská abeceda měla 21 písmen (A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, V, X) a oproti dnešní době byla psána zprava doleva. Kolem počátku našeho letopočtu přibyla do klasické latinské abecedy dvě písmena (Y a Z). V období středověku byla zavedena do soustavy abecedy další tři písmena (J, U, W). Hlavní vývoj latinky byl ukončen ve 12. století, kdy se začaly používat arabské číslice (0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). V této podobě (26 písmen abecedy a 10 arabských číslic) je latinka používána až do současnosti v anglické abecedě. (Kaplanová a kol., 2010, str. 79)

3 Školní předloha

3.1 Tradiční školní předloha

Jedním z důvodů, proč mají někteří lidé podobné výrazové rysy v písmu je ten fakt, že se učili psát podle stejného vzoru, podle stejné školní předlohy pro abecedu. Na základě ustáleného písmového vzoru je pro grafology možné vyzorovat a měřit určité odchylky pisatele, které má oproti školním předlohám. Právě tyto odchylky od standardu jsou důležité při stanovování osobnostních charakteristik pisatele.

Pro kvalitní práci grafologa je důležité to, že před začátkem rozboru rukopisu pisatele zná jeho národnost, protože na základě této informace je schopen říci, ze které školní předlohy pisatel vycházel a díky tomu může provést kvalitní grafologický rozbor.

Je také důležité podotknout ten fakt, že ku příkladu pro českého grafologa je obtížné posoudit například rukopis pisatele, který píše od školních let azbukou, pokud tedy grafolog sám není bilingvní a azbuku neovládá.

Pokud jsou zkoumány historické písemnosti, je důležité taktéž zjistit, ze které školní předlohy pisatel vycházel. Je tedy důležité znát v tomto případě zeměpisné určení tehdejší pisatelovy domoviny, dále pak také historický a společenský kontext událostí, jež mohly nějakým způsobem ovlivnit pisatele a potažmo jeho písemný projev.

V Příloze č. 1 nalezneme obrázek školních předloh písma, které byly používány na našem území. Obrázek mapuje vývoj školních předloh od roku 1849 do roku 1954. Výchozí je pro náš školní systém vzor, který byl používán ve třicátých letech minulého století. V roce 1930 došlo k upuštění od okrasných tahů u verzálek (verzálka = písmeno velké abecedy) a v roce 1932 došlo ke zúžení jednotlivých znaků.

Tradiční školní předlohu písma, používanou v českých základních školách, nalezneme v Příloze č. 2. Alternativní školní předlohou, vyučovanou v českých základních školách, je Comenia Script (viz Příloha č. 2). Tento vzor písma je na rozdíl od tradiční školní předlohy nespojitý. Práce na grafologickém rozboru u tzv. skriptu se však neliší od práce s písmem vázaným, jelikož i při psaní skriptem se v případě jeho osvojení a automatizace projeví individuální charakter pisatele. (Jeřábek, 2014, str. 262)

3.2 Grafomotorika

Grafomotorika taktéž souvisí s psaným projevem člověka. Grafomotorika je souborem psychomotorických činností, jež pisatel vykonává při kreslení a při psaní. Jedná se o koordinaci zrakového smyslu – oka – a motorického aparátu – ruky.

Jak podotýká Mlčáková (2009, str. 7), učit se písemnou podobu mateřštiny je pro začínající školáky nebývale obtížnou aktivitou. Během toho, co si osvojují písmařské dovednosti, se někteří z nich potýkají s širokou škálou nesnází. Dále autorka tvrdí, že pokud obtíže při psaní u jedince nabývají výraznějšího charakteru a přetrvávají, mohou nepříznivě ovlivnit jeho úspěšnost ve škole, narušit jeho sebedůvěru a mohou posléze svým dopadem ovlivnit i možnosti jeho profesního zaměření a budoucího pracovního uplatnění v pozdějším věku.

Aby byl u dítěte předpoklad toho, že si úspěšně dokáže osvojit techniku psaní, je důležité, aby bylo již na určité úrovni grafomotorického vývoje a aby si vytvořilo správný návyk pro držení psací potřeby – tzv. špetkový úchop.

4 Grafologický rozbor

4.1 Etické zásady grafologického rozboru

Při práci s rukopisem by se měl grafolog řídit určitými etickými zásadami. Během své práce totiž přichází do kontaktu s osobními a mnohdy i citlivými informacemi o tvůrcích rukopisu. Podobně je tomu i v případě pomáhajících profesí – u psychologů, pedagogů, kariérových poradců, lékařů apod.

4.1.1 Etický kodex

Grafologická komora vzhledem k tomuto tématu sestavila seznam, jehož principy tvoří tzv. „Etický kodex“, jenž by měl být dodržován v rámci vykonávání kvalitních grafologických rozborů. Jeho body jsou následující:

- Vzdělání grafologa

„Grafolog by měl mít především základní psychologické vzdělání a znát principy psychologie výrazu. Minimálně stejně podstatná je pro jeho praxi rozvinutá emoční inteligence, která se projevuje především znalostí vlastních emocí a pocitů, schopností vcítit se do výrazu dalších lidí a vnímavostí k jejich emočním projevům. Spíše než vysoká škola rozvíjí tyto kvality terapeutický výcvik a ještě podstatněji způsob komunikace v osobních vztazích. Podobně konstatoval jeden z významných psychologů 20. stol. Carl Rogers, že je třeba více času věnovat výběru terapeutů (tj. kvalitě jejich osobnostních postojů) a ne pouze jejich výcviku.“

- Doklad o vzdělání

„Grafolog by měl na požádání klienta předložit dokument o svém vzdělání. Organizace, která tento doklad vydala, se tak do jisté míry zaručuje za kvalitu jeho práce. V ČGK/IAPG existuje vícestupňová vzdělávací koncepce: základní dvouletá teoreticko-odborná část (absolvent obdrží Osvědčení o účasti), poté následuje Individuální studijní program (práce pod supervizí), následují závěrečné zkoušky z grafologie a psychologie – po jejich úspěšném zvládnutí získává absolvent doklad o plné kvalifikaci v oboru – Diplom grafolog ČGK (s omezenou časovou platností) a je

mu propůjčeno kulaté číslované razítko. Odborná způsobilost diplomovaného grafologa je přezkušována atestací 1x za 4 roky.“

- Souhlas pisatele

„Pro provedení rozboru by měl grafolog vyžadovat souhlas pisatele (tj. nejen zadavatele). Toto pravidlo lze porušit pouze ve výjimečných případech, které vyžadují řešení v zájmu klienta.“

- Ochrana informací

„Grafolog by měl respektovat a chránit osobní a intimní informace týkající se pisatele a jeho soukromého života. S tím také souvisí vhodné užití filtru informací s ohledem na cíl rozboru či diskrétnost ve styku s dalšími osobami (např. partnerem pisatele, jeho zaměstnavatelem, novináři) apod.“

- Odmítnutí zakázky

„Grafolog má právo odmítnout zakázku, a to především z důvodů absence souhlasu pisatele s rozбором, v případě zakázky, která přesahuje jeho odbornou kompetenci, v případě nedostatečného množství kvalitního písemného materiálu či z dalších osobních důvodů.“

- Ochrana klienta

„Grafolog by měl pracovat především s těmi rukopisy, které dokáže akceptovat a vcítit se do nich. Tyto postoje, podobně jako uvědomování si procesu rozboru, vytvářejí základní atmosféru jeho práce. Bez jejich přítomnosti může snadno dojít k poškození klienta (v případě pochybností o kvalitě grafologického posudku vypracovaného absolventem studia ČGK/IAPG se klient může obrátit na disciplinární komisi ČGK). Profesionální (honorované) zakázky nabízí a realizuje grafolog pouze s plnou kvalifikací v oboru, tedy po úspěšném složení závěrečných zkoušek.“

- Supervize

„Grafolog by měl svoji práci pravidelně konzultovat s dalšími zkušenými kolegy. To mimo jiné snižuje riziko zvýšeného subjektivismu v jeho práci, pomáhá profesnímu rozvoji a vede k ochraně klienta.“

(Grafologická komora; online; [cit. 2017-11-22])

4.2 Písemný materiál

Pro grafologický rozbor je nutné mít k dispozici potřebný písemný materiál neboli rukopis pisatele. Grafologové se nezřídka setkávají s požadavky ze strany známých typu „Tady je můj ručně psaný nákupní seznam, co o mně vypovídá?“ Z takto krátkého útržku pisatelova rukopisu však grafolog nemá šanci něco „vyčíst“ – tedy za předpokladu, že se jedná o kvalitního grafologa. (viz kapitola 4.1.1. Etický kodex)

Rukopis, který je grafologovi předkládán k rozboru by měl mít patřičnou podobu, na které by měl grafolog trvat. Vhodný rukopis by měl být:

- ručně napsaný, tzv. „z hlavy“ a ne vytvořený přepisem podle nějaké jiné textové předlohy,
- napsaný na nelinkovaném papíře formátu A4,
- dlouhý alespoň 20 řádků,
- vlastnoručně podepsaný autorem,
- napsaný obyčejnou nebo propisovací tužkou.

(Češková-Lukášová, Fischerová-Kazterová, 2007, str. 13)

Další doporučení pro podobu písemného materiálu uvádí Jeřábek (2014, str. 44–46). Podle něj by si měl správně grafolog opatřit takový písemný materiál, jenž vzniknul spontánně, za optimálních vnitřních i vnějších podmínek. K rozboru jsou méně vhodné rukopisy, které byly napsány např. v silném afektu, v opilosti, pod vlivem omamných látek či léků, za zhoršených světelných či tepelných podmínek, při jízdě dopravním prostředkem apod.

Grafolog by měl také podle autora znát pozadí události, během které byl rukopis napsán. Situace může mít totiž na rukopis výrazný vliv a bez patřičné informace, která by mohla mít za následek výraznou odlišnost od standardního textu pisatele, by mohlo dojít k vyvození nesprávných závěrů.

Jelikož je písmo komunikačním nástrojem, může se také v souvislosti s tím, komu je text adresován, měnit jeho vnější úprava, čitelnost, ale i další charakteristiky vzorku. Pisatelé zastávají při psaní různé sociální role (matka, přítel, milenka, nadřízený, podřízený apod.), které mají bezprostřední vliv na jejich chování, což se může promítnout v rukopisu. I to je třeba brát v úvahu při hodnocení písemného materiálu.

Dalším faktorem, který může ovlivňovat výslednou podobu rukopisu, je použití psacích prostředků. Jak bylo uvedeno, vhodný je nelinkovaný papír formátu A4. Natištěné linky totiž představují vnější oporu psaní, což je nežádoucí pro spontaneitu písmového výrazu. I pouhá volba psacího prostředku, zvláště když se opakuje, může být typickým výrazem pisatele.

Někteří pisatelé píší několika relativně odlišnými rukopisy, které používají dle situace. Takovým příkladem jsou soukromý a profesní rukopis. V takovýchto případech je ideální si opatřit vzorky všech druhů rukopisu. Bývá vhodné např. formální dopis doplnit i soukromými poznámkami pisatele.

Neopomenutelný vliv na výslednou podobu písemného materiálu má také to, jak pisatel uchopí pero. Držení pera má přímý vliv především na vedení psacího pohybu a na charakter čáry.

4.3 Údaje o pisatelovi a účel grafologického rozboru

Vstupní informací pro grafologa jsou také základní údaje o pisatelovi, které by měl mít k dispozici. Grafolog by měl znát pisatelův věk, pohlaví, národnost, nejvyšší dosažené vzdělání anebo profesi. Dále by měl mít informaci o tom, zdali je pisatel pravák nebo levák, zda používá brýle anebo jestli byl pisatel někdy vážněji zraněný či nemocný. Grafolog tyto informace zohledňuje při tvorbě grafologického posudku.

Nezbytné je pro grafologa také to, aby znal účel, pro který je rozbor daného ručně psaného písma prováděn. Díky tomu, že zadavatel přesně specifikuje zadání zakázky a konkretizuje avizovaný cíl rozboru, může se pak grafolog zaměřit právě na ty charakteristiky v rukopisu, které budou mít co největší výpovědní hodnotu o sledovaných oblastech.

4.4 Postup při rozboru rukopisu

Přesný postup při grafologickém rozboru není striktně daný a v odborné literatuře se různí. Pro rozbor rukopisu by měl mít grafolog k dispozici patřičný písemný materiál a základní informace o pisateli (viz předchozí kapitoly 4.2 Písemný materiál a 4.3 Údaje o pisatelovi a účel grafologického rozboru)

Grafologický rozbor by měl probíhat v klidu, rozhodně ne v časové tísní. Ideálně by na něm měl pracovat grafolog v příjemném pracovním prostředí a neměl by být rušen vnějším okolím, aby se mohl na práci plně soustředit. Neměl by být unaven a samozřejmě by neměl být pod vlivem jakékoliv omamně látky. Grafolog si během své práce s rukopisem může dělat průběžné poznámky.

Během práce s rukopisem se grafolog soustředí na odchylky v písmu, srovnává je se školní předlohou, podle níž se pisatel učil psát. Grafolog v rukopisu sleduje komplexní dojmové znaky a měřitelné a popsitelné znaky. Základní kategorie komplexních dojmových znaků a měřitelných a popsitelných znaků jsou uvedeny v následujících kapitolách – v kapitole 5 a v kapitole 6. Interpretace významu znaků je individuální vždy pro konkrétní rukopis. Je nutno zohlednit co nejvíce sledovaných jevů v písmu a jejich spojitosti, aby bylo možné vyhotovit patřičnou interpretaci charakteristik pisatele ve výsledném grafologickém posudku pisatele.

5 Komplexní dojmové znaky

„Pomocí dojmových znaků se snažíme podchytit vrstvu informací, kterou nelze získat ze znaků popsitelných ani měřitelných. Jsou tedy pro pojetí rukopisu jako celku nezastupitelným zdrojem poznání přispívajícího k pochopení pisatelovy osobnosti. Nejde o pouhé zachycení prvního dojmu, ani o osobní hodnotící postoj – pozitivní, negativní, příjemný, nepříjemný, ale cílem je vystižení vztahu v rámci formy, pohybu a prostoru.“ (Pospíšilová, 2009, str. 40)

Právě tato část grafologického rozboru bývá mezi odborníky často označována za „nevědeckou“, jelikož její výklad je závislý na subjektivním vnímání grafologa. Vhodná interpretace komplexních dojmových znaků vyžaduje u grafologa především jeho psychickou vyrovnanost, pružnost a co nejhlubší sebepoznání. Právě tyto faktory přispívají svou přítomností u grafologa k co nejvyšší validitě celého grafologického rozboru rukopisu. Díky tomuto je potlačeno promítání nevědomých stránek grafologovy osobnosti na co nejnížší možnou míru během posuzování rukopisu.

5.1 Dojem z písmového obrazu

Písmový obraz je termín, kterým se označuje psací plocha. Dojem z písmového obrazu získáme globálním vnímáním celé psací plochy. Při tomto vnímání je zapotřebí abstrahovat od jednoduchých i komplexnějších popisných i měřitelných znaků v rukopisu.

Právě v tomto nejkomplexnějším dojmovém znaku jsou zachyceny typické projevy celé osobnosti pisatele. Tento projev osobnosti lze jen těžko vědomě měnit, jelikož podstatnou roli v něm sehrávají nevědomé vrstvy osobnosti pisatele a podílejí se na jeho výsledné podobě.

Chceme-li vystihnout písmový celek na psací ploše, reagujeme při jeho vystižení na uspořádanost a vyváženost, na jeho hustotu a rozložení z hlediska horizontální i vertikální roviny. Sledována je také živost a strnulost v rukopisu.

Z písmového obrazu lze získat informace o jedinečném způsobu adaptace osobnosti, o vyrovnanosti a psychické pružnosti osobnosti, o jejích nejobecnějších vztazích vůči společnosti i vůči sobě sama.

Základní typy písmových obrazů se dělí následovně:

- **Vyvážený, elastický, uspořádaný** písmový obraz, který vypovídá o duševní rovnováze, o schopnosti flexibilní adaptace, o dobré orientaci ve světě a o relativně vyrovnaných sociálních vztazích.
- **Neuspořádaný a rozkolísaný** písmový obraz, který na rozdíl od předchozího písmového obrazu vypovídá o zvýšené subjektivitě a labilitě osobnosti, o snížené flexibilitě v adaptaci a o nevyrovnaných vztazích ke světu i k vlastní osobě.
- **Hustý a sytý** písmový obraz s malými mezislovními mezerami a řádkovými průplety, který vypovídá o smyslovém, bezprostředním a spontánním přístupu ke světu, o nedostatečném odstupu od sebe a o silné potřebě mezilidských vztahů.
- **Řídký** písmový obraz s velkými mezislovními mezerami a řádkovými průplety, který vypovídá o větším vnitřním odstupu až izolovanosti od okolí, o ztrátě bezprostřednosti a o větší převaze introvertních sklonnů.

- **Strnulý** písmový obraz, který vypovídá o nedostatečné psychické pružnosti a schopnosti integrace, o myšlenkové a citové rigiditě, o mechanickém způsobu v jednání, v extrémních případech vypovídá o přítomnosti psychické poruchy.
- **Neživotný** písmový obraz, který vypovídá o psychické nediferencovanosti, ochablosti a o indolenci jedince. (Jeřábek, 2014, str. 64–65)

5.2 Pohyb a forma

Dalšími ze sledovaných znaků v rukopisu jsou pohyb a forma. Pohyb v písmu vyjadřuje podle Jeřábka (2014, str. 67) projevy biologické podstaty člověka a je výrazem jeho nevědomí.

Naproti tomu formou rukopisu autor rozumí prezentaci určitých záměrů pisatele. Tyto záměry jsou na rozdíl od pohybu záměrné a cílené. Podle formy rukopisu pisatele lze usuzovat o tom, jak on chce být vnímán svým okolím. Na rozdíl od pohybu je forma v rukopisu projevem vědomým. (Jeřábek, 2014, str. 68)

Tyto dva jevy jsou neoddělitelnými složkami každého rukopisu, jelikož každý rukopis je tvořen díky nim. Důležitým krokem je vystihnout charakteristiku pro pohyb i formu separovaně. Zároveň je ale také pro grafologický rozbor zásadní vymezit vztah mezi těmito dvěma jevy. Sleduje se jejich poměr v rukopisu, zdali pohyb převažuje nad formou či naopak. Je opět na místě zhodnotit situaci, ve které rukopis vznikl. Tempo rukopisu je ovlivněno vnitřním stavem pisatele. Jeho tempo zrychlují pocity štěstí a dobrá nálada, naproti tomu pak stavy deprese, vnitřního napětí a úzkosti jeho pohyb zpomalují a omezují ho. (Romanová, 2012, str. 246)

Pro zachycení vzájemného vztahu mezi pohybem a formou v rukopisu byl zaveden v grafologii termín „fixace“. „*Fixací rozumíme souvislost mezi napětím pohybu a jeho tvarovou jistotou, které jsou výrazem psychického řízení.*“ (Kulka, 2001, s. 171)

V odborné literatuře se dělením fixací podle stupňů zabývá více autorů. Jmenovitě jsou to například R. Popal, A. Lüke či J. Jeřábek. V Příloze č. 4 je jako názorný příklad uvedeno dělení pěti stupňů fixací v rukopisu. (Jeřábek, 2014, str. 70)

5.3 Rytmus

Rytmus v rukopisu souvisí s pohybem a formou. Je to komplexní dojemový znak, který je sledován ve třech oblastech. V rukopisu pozorujeme rytmus pohybu, rytmus formy a rytmus členění.

Opakující se rytmičnost v těchto dílčích kategoriích značí v rukopisu především psychickou dynamiku, pružnost, schopnost adaptace, činnost a touhu po seberealizaci. Při absenci periodičnosti v rukopisu jsou u jedince právě tyto vlastnosti nedostatečné.

Úspěšné určování rytmů v rukopisu je záležitostí, která se skutečně dá kvalitně zvládnout až s rostoucí praxí grafologa. Důvodem je to, že určování rytmu pohybu, formy a členění patří k náročnějším částem grafologického rozboru. (Jeřábek, 2014, str. 75–78)

5.4 Individuálnost

Důležitým aspektem rukopisu je v rámci grafologické analýzy jeho osobitost neboli individuálnost, kterou každý člověk svému vlastnímu psacímu pohybu propůjčuje. Jako výchozí materiál pro porovnávání slouží školní předloha, kterou si pisatel osvojil. Při detailním pohledu představuje tato odlišnost od školní předlohy celou řadu tvarů a znaků, jelikož písemný projev jedince je unikátní.

Tento parametr nám poskytuje informaci o míře prosazování vlastní individuality, originality či výjimečnosti jedince. Na jedné straně, v případě výrazně individuálního rukopisu, můžeme hovořit o vnitřně samostatném pisateli vymykajícím se průměru, s vyšší potřebou odlišovat se, jeho nápaditostí, fantazií, až manýře či excentrismu. Na druhé straně pak o věcnosti, jednoduchosti, skromnosti, nenápadnosti až banálnosti a infantilitě osobnosti v případě málo výrazné individuálnosti písemného projevu. (Jeřábek, 2014, s. 78–79)

Do individuálnosti je zahrnován i stupeň přirozenosti rukopisu. Ten lze částečně odvodit z fixací pisatele (viz Příloha č. 4), respektive z toho, do jaké míry je rukopis záměrně formovaný a jaký je v něm poměr pohybu a formy. Pokud se pisatel snaží

vzbudit dojem, dává si záležet především na začátcích textů a na koncích odstavců, vět a slov. Míra individuálnosti rukopisu se taktéž promítá i do provedení podpisu pisatele. Dále je v rámci určování individuálnosti rukopisu zohledňována jeho čitelnost. Během vyvozování závěrů je nutné zohlednit účel psaného projevu. Například soukromé poznámky slouží výhradně pro pisatelovy určité potřeby, tudíž u nich není vždy předpokládána čitelnost. Naproti tomu stojí například dopis, který slouží jako prostředek komunikace, pro kterou je čitelnost naopak podstatná.

„S čitelností nebo nečitelností rukopisu souvisí především pisatelova snaha o kontakt s okolím, jeho vztah ke konvencím a normám, vnější přizpůsobivost, ale i ohleduplnost, sebedisciplína a v neposlední řadě svědomitost a smysl pro pořádek. Nečitelnost rukopisu může fungovat v některých případech jako maska. Přínosné je srovnávat čitelnost vlastního textu, adresy a podpisu.“ (Jeřábek, 2014, str. 80)

5.5 Harmoničnost

Harmoničnost je posledním z komplexních dojmových znaků. Vyjadřuje celkovou zralost a vyrovnanost osobnosti pisatele a současně i jeho vztah vůči vnějšímu světu. Harmoničnost lze nalézt v tom typu rukopisu, který je vyvážený. Není ani příliš pravidelný, ale zároveň není ani příliš nepravidelný. V harmonickém rukopisu bývá vyjádřen rytmus a je vyvážen z hlediska pohybu, formy i členění.

Podle určitého hlediska, na základě kterého určíme disharmonii v rukopisu, vyvozujeme z písma následující významy:

- **nevyváženost pohybu** – nevyrovnanost, afektovanost, pudovost, zranitelnost, neklid, komplikovanost a konfliktnost vycházející z instinktivně emocionální oblasti osobnosti;
- **nevyváženost formy** – mnohostrannost a rozpornost, nevyváženost hodnot a vzorů;
- **nevyváženost členění** – nevyrovnanost vztahů s okolím a vnějším světem, neschopnost organizovanosti vlastního života. (Jeřábek, 2014, str. 81–82)

6 Měřitelné a popsatelné znaky

Na rozdíl od komplexních dojmových znaků je tato skupina znaků v rukopisu skutečně měřitelná. Lze určit příslušné významy těchto znaků na základě jejich četnosti anebo výraznosti. Čím výraznější pak určité znaky v rukopisu bývají, tím je jim přiřkládán větší význam.

Důležité je také podotknout, že vyvozování významů měřitelných a popsatelných znaků považujeme za obecné. *„Konkrétní významy získává konkrétní znak v konkrétním rukopisu až v souvislosti s celkovým písmovým okolím, tj. v souvislosti s komplexními dojmovými znaky a skupinami ostatních znaků. V poznámkách pak uvádíme některé jejich zvláštnosti.“* (Jeřábek, 2014, str. 82)

Pro určování této kategorie znaků se využívají grafologické pomůcky – lupa, úhloměr a grafologické pravítko. Některé aspekty psaného projevu totiž není možné zaznamenat pouhým okem. Sledována je opět odchylka od školní předlohy.

6.1 Velikost písma

Pro usuzování o velikosti nebo nevelikosti písma je potřeba si nejprve stanovit jeho standardní velikost. Obvykle bývá písmo veliké 2–3 mm. Velikost písma by měla být měřena na několika místech v textu – ideálně na začátku, uprostřed textu a na jeho konci. Velikostí písma rozumějme výšku minuskulí ve střední zóně – například u písmen a, e, i, o, u, m, n. (Romanová, 2012, str. 147)

Poté, na základě výsledku měření, přisuzujeme pisateli následující charakteristiky:

- **malé písmo (pod 2 mm ve střední zóně)** – nižší sebevědomí, podceňování se, nenáročnost, skromnost, opatrnost, rozvážnost, neschopnost se nadchnout, preciznost, introverze, zaměřování se na detaily, submisivita ve společnosti, oddanost, přecitlivělost, vztahovačnost;
- **velké písmo (nad 3 mm ve střední zóně)** – zvýšené sebevědomí, přeceňování se, snaha se prosazovat, aktivita, podnikavost, svobodomyšlnost, nadšení, odvážnost, extraverze, dávání přednosti celku před detaily, dominance ve společnosti, citová labilita, roztržitost, nepozornost. (Fischerová-Katzerová, Češková-Lukášová, 2007, str. 21)

6.2 Sklon

„Úhel sklonu písma je hlavně vyjádřením poměru racionality a emočnosti, a také vyjadřuje sociabilitu. Opět je to měřitelná hodnota a získáme ji určením úhlu, který svírá základní linka s tahy vedoucími směrem k pisateli. Všíáme si nejen samotné hodnoty úhlu, ale také kolísavosti sklonu písma.“ (Pospíšilová, 2009, str. 51)

Dle sklonu rozlišujeme písmo:

- **stojaté** – tahy písma svírají se základní linkou úhel cca 90°;
- **mírně pravosklonné** – tahy písma svírají se základní linkou úhel cca 75°;
- **výrazně pravosklonné** – tahy písma svírají se základní linkou úhel cca 60°;
- **silně pravosklonné** – tahy písma svírají se základní linkou úhel pod 45°;
- **mírně levosklonné** – tahy písma svírají se základní linkou úhel nad 90°;
- **silně levosklonné** – tahy písma svírají se základní linkou úhel nad 110°.

Písmo současné tradiční školní předlohy je mírně pravosklonné. V závislosti na tom je pravosklonný rukopis více přirozený pro ty pisatele, kteří se podle této předlohy učili psát. Z tohoto důvodu je proto větší význam přikládán nápadnému levému sklonu písma. V literatuře lze najít drobné odchylky v hodnotách jednotlivých stupňů, ovšem v interpretacích následujících charakteristik pisatelů se autoři shodují.

Pravosklonné písmo vyjadřuje extroverzi, činorodost, potřebu společnosti, altruismus, závislost na citech, intenzivní prožívání, podléhání okolním vlivům, nedostatečně pevné postoje, problémy s koncentrací, labilitu, nesamostatnost a neklid.

Stojaté písmo vyjadřuje rezervovanost, racionalitu, věcnost, vytrvalost, individualismus, duševní odolnost, skepticismus, určité zábrany, spolehlivost a smysl pro povinnost.

Levosklonné písmo vyjadřuje introverzi, izolaci, zakrývání a potlačování emocí, sebeovládání, pocit ohrožení a nejistoty, plachost, nedůvěru ve společnost, odmítání autorit, ztrátu bezprostřednosti, ostýchavost, egoismus a přetváření se. Levý sklon se poměrně často vyskytuje v písmu adolescentních jedinců, leváků a přeučených leváků. (Bertl, 2009, str. 47–49)

6.3 Vázání

Vázání je označení pro způsob, jakým pisatel spojuje jednotlivé psané tahy v písemném projevu. Forma vázání v rukopisu v sobě nese informaci o tom, jaká je sociabilita pisatele, jak se přizpůsobuje vnější realitě a prozrazuje i míru jeho emocionality. Vázání může být v písemném projevu jednotvárné – hovoří se o čistém vázání – anebo smíšené, pokud je v písemném projevu přítomno více druhů vázání.

Základními druhy vázání v grafologii jsou úhel, girlanda, arkáda, nitka, dvojoblouk (viz Příloha č. 5). Dle nich vyvozujeme následující charakteristiky, jež jsou typické pro jejich pisatele:

- **úhel** – aktivní vůle, iniciativa, prosazování vlastního názoru, sebeovládání, síla v myšlení, individualismus, nezávislost, rozhodnost, potíže v přizpůsobování se, podléhání provokaci, menší schopnost empatie, neochota přiznat vlastní selhání, hostilita, vnitřní napjatost, důslednost, sebekázeň, citový chlad;
- **girlanda** – extravert, potřeba budování sociálních vztahů a společnosti, družnost, potřeba a schopnost učit se, empatie, intenzivní emocionální prožívání, laskavost, vyhledávání změn a vzrušení, spontánnost, optimismus, altruismus, nedostatek sebekázně, ovlivnitelnost, nestabilní názory, infantilita, naivita;
- **arkáda** – pasivní vůle, sebekontrola, potlačování emocí, konzervativnost, konvenčnost, smysl pro tradiční hodnoty, schopnost sebe prezentace, smysl pro estetiku, odolnost, distancovanost, rezervovanost, uzavřenost, zakrývání vlastních názorů;
- **nitka** – citlivost, intuice, časté střídání nálad, nerozhodnost, pocity úzkosti, nenaplnění, empatie, tolerance, přizpůsobivost vůči okolí, ovlivnitelnost, nedostatek píle a smyslu pro povinnosti, nedostatek vytrvalosti, nestabilita, frustrace;
- **dvojoblouk** – nevyhraněnost, adaptabilita, nerozhodnost, diplomacie, ovlivnitelnost, potlačování vlastních názorů, ovlivnitelnost, labilita.

(Jeřábek, 2014, str. 82–90)

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části bakalářské práce jsou porovnávány dvě diagnostické metody v rámci pilotního šetření, které má kvalitativní charakter. Praktická část je rozdělena do tří částí. V první části je představena metodika a základní charakteristika zvolených diagnostických metod. V části druhé jsou popsány případové studie zkoumaných osob neboli probandů, jejich diagnóza dle porovnávaných metod, porovnání výsledků obou metod a jejich názor na výsledky. V závěru jsou shrnuta zjištění a jsou navržena doporučení pro použití grafologie jako diagnostické metody v praxi kariérového poradenství.

První použitou metodou pro účely pilotního zkoumání v této bakalářské práci je Bochumský osobnostní dotazník a druhou metodou je pak grafologický posudek. Porovnání těchto metod bude provedeno na vzorku celkově tří zkoumaných osob.

7 Metodika

Za účelem získání podrobných informací o probandech jsem v této bakalářské práci zvolila metodu kvalitativního výzkumu. Kvalitativní výzkum Hendl (2016, str. 46) definuje jako „*proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému*“.

Cílem kvalitativního šetření je vytvoření komplexního a holistického pojetí dané problematiky, analýza různých typů textů a informování o názorech zkoumaných osob neboli probandů. Kvalitativní výzkum je prováděn v přirozených podmínkách a slouží především jako počáteční prozkoumání problematiky.

Porovnání diagnostických metod v praktické části této bakalářské práce je provedeno na vzorku celkově tří zkoumaných osob. Všechny zkoumané osoby jsou vysokoškolskými studenty humanitního zaměření. Jejich podrobnější charakteristiky jsou přesněji popsány v příslušných kazuistikách. Všichni probandi podepsali souhlas k poskytnutí osobních údajů a citlivých informací. Plné znění souhlasu je uvedeno v Příloze č. 6.

7.1 Metody výzkumného šetření

V této kapitole budou představeny diagnostické metody, kterým se podrobily zkoumané osoby v rámci výzkumného šetření. U metody Bochumského osobnostního dotazníku se jedná o sebeposouzení samotnými probandy, kdežto u další metody, u grafologického rozboru, jsou probandi posuzováni třetí, nezávislou, osobou. Výsledky obou diagnostických metod byly poté zaslány probandům v písemné podobě, aby v rámci zpětné vazby písemně sdělili svůj názor na základě dvou položených otázek.

7.1.1 Bochumský osobnostní dotazník

Bochumský osobnostní dotazník (zkráceně BIP) je psychodiagnostickou metodou, jejímž cílem je diagnostikovat a rozpoznat profesní charakteristiky osobnosti. Cílem je standardizované zjištění sebeobrazu probanda-kandidáta, při kterém se přihlíží k nárokům určitých profesí a typů činností. Autory tohoto osobnostního dotazníku jsou Rüdiger Hossiep a Michael Paschen. Dotazník obsahuje 210 výroků, které probandi hodnotí na šestistupňové škále od „zcela souhlasí“ po „vůbec nesouhlasí“. Výroky se týkají jednání, chování a zvyků člověka v pracovním i společenském životě.

Včasné rozpoznání profesních charakteristik je právě díky diagnóze možné využít během poradenského procesu v kariérovém poradenství jako rychlý zdroj informací o klientovi. Výsledky testu mohou sloužit i jako hlubší explorační a sebereflexe osobnosti v poradenském rozhovoru.

Výběr škál v dotazníku zohledňuje hojně užívané osobní konstrukty, jež autoři spojili na základě požadavků diagnostické praxe s názory odborníků na to, jaké atributy osobnosti jsou klíčové pro kandidáty o zaměstnání.

Celkem BIP sleduje 14 škál, ve kterých probandi mohou dosáhnout percentilu 0 až 100, na základě čehož u nich pak každá škála může dosáhnout nízkého, středního anebo vysokého pásma. Na základě dosažených hodnot v jednotlivých škálách lze usuzovat určité významy, které jsou pro probandy charakteristické. Tyto významy slouží jako podklady pro poradenský rozhovor. Podrobný manuál pro výklad výsledků Bochumského osobnostního dotazníku se nachází v Příloze č. 7.

Všechny škály v BIP jsou rozřazeny do 4 kategorií. První kategorií je Pracovní orientace, která obsahuje škály Motivaci k výkonu, Motivaci ke změně a Motivaci k vedení. Druhou kategorií je Pracovní styl, obsahující Svědomitost, Flexibilitu a Rozhodnost. Třetí dimenzí BIP jsou Sociální kompetence, do kterých řadíme Senzitivitu, Otevřenost kontaktů, Sociabilitu, Orientaci na tým a Sebeprosazení. Poslední kategorií je pak Psychická konstituce, ve které nalezneme Emoční stabilitu, Odolnost vůči zátěži a Sebevědomí. (Hoskovcová a Vybíralová, 2011)

7.1.2 Grafologický rozbor

Grafologické rozborů zpracovávala pro výzkumné účely v praktické části této bakalářské práce Ing. Eva Leitnerová. Grafoložka Ing. Eva Leitnerová má za sebou více než dvacetileté zkušenosti s grafologií. Od roku 2001 působí také jako lektorka České grafologické komory a mimo jiné vystudovala obor Andragogika a personální řízení na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Výsledný grafologický posudek je rozdělen do dvou částí. První z částí je základní charakteristika osobnosti, kde je stručně popsána osobnost a její výraznější charakteristiky. Částí druhou je pak strukturovaný osobnostní profil, ve kterém se grafoložka vyjadřuje vždy k jednotlivým složkám osobnosti.

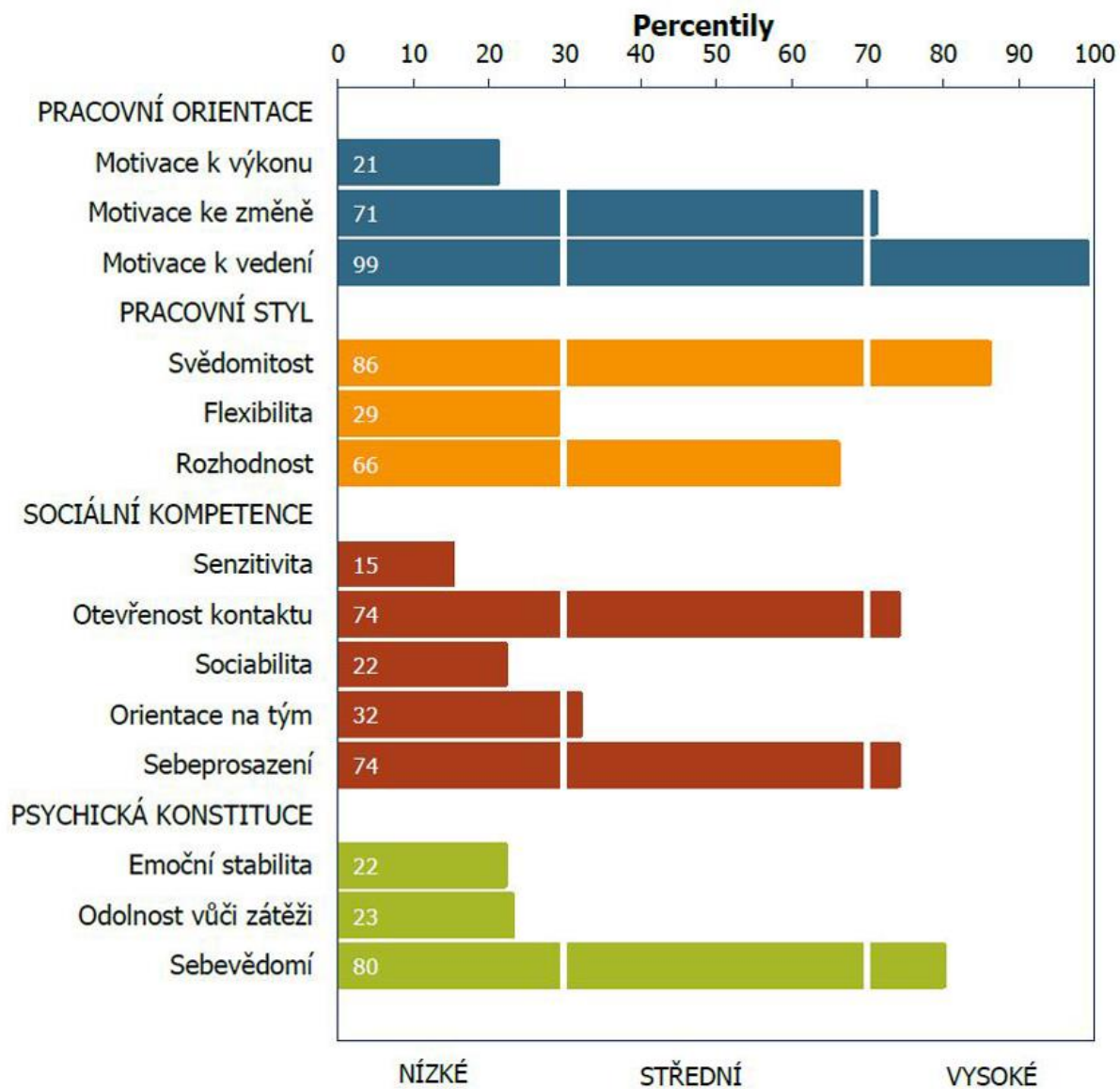
Jako předlohy pro zpracování grafologického rozboru sloužily originály rukopisu zkoumaných osob a jejich grafické projevy, konkrétně kresby stromu a postavy, které byly odevzdány pro účely zpracování grafologického posudku do praktické části této bakalářské práce.

Jednotlivé rukopisy byly psány na čistý list papíru formátu A4, vždy v rozsahu jedné strany. Každý z probandů psal svévolně na libovolné téma. Jednotlivé kresby (stromu a postavy) jedinci také vždy kreslili samostatně na čistý list papíru formátu A4.

8 Případové studie

8.1 Kazuistika probanda č. 1

8.1.1 BIP

Obrázek 1 – Výsledky BIP – proband č. 1

8.1.2 Grafologický posudek

Vstupními informacemi o pisatelce pro grafoložku, která zpracovávala grafologický posudek, byly následující údaje: žena, svobodná, bezdětná, 23 let, dobrý zdravotní stav, studentka vysoké školy humanitního zaměření, píše pravou rukou.

Grafologický posudek byl vypracován na základě dodaných materiálů (viz Příloha 8) a jeho znění v plném rozsahu je následující:

„ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA OSOBNOSTI

Pisatelka působí na okolí jako klidná, v činnosti výkonná a spolehlivá osobnost. Její vnější chování a jednání je řízeno především vůlí a racionalitou. Jedná tedy převážně z pozice rozumu, věcně, účelně a spíše střízlivě. Je prakticky zaměřená, snaží se o názornost a pochopitelnost jak v plánování a organizování vlastní činnosti, tak v komunikaci s lidmi. V kontaktu se sociálním okolím si navykla vystupovat relativně otevřeně a přímo, má snahu vycházet druhým vstříc a být pro ně srozumitelná. Ve vystupování je patrná stabilita i dobrá sebevláda a osobní disciplína. Dodržování stanovených pravidel, řádu, ale také dohody či slibu bere jako samozřejmost. Díky pevné vůli, zejména té pasivní, je schopna ve vyšší míře odolávat stresu, překonávat překážky. Je důkladná i důsledná, ochotná vynaložit větší množství energie k tomu, aby byla spokojena s výsledky své práce. Díky odolnosti a disciplinovanosti je schopna pečlivě provádět i rutinně se opakující činnosti, aniž by při nich ztrácela potřebnou přesnost a pozornost. I přes klidnou povahu má pisatelka vyšší potřebu seberealizace a výkonu, přičemž má relativně vysoké nároky na sebe samu. Prozatím možná ještě nemá zcela ujasněné cíle do budoucna a teprve se ‚hledá‘, což je vzhledem k jejímu věku obvyklé. Důležité hodnoty pro ni samotnou jsou zakotvenost, ale také samostatnost a nezávislost. Nejen své vnější emotivní projevy, ale často i pocity má pisatelka pevněji pod kontrolou. Vyšší míra sebeovládání vnitřních impulsů a emocí, či vyšší vynakládání vůle se může občas projevat určitou psychickou napjatostí. Pisatelčino vnitřní založení má převahu znaků introverze – intenzivním vztahům k lidem blízkého okruhu. Z extrovertních znaků je u ní patrný smysl pro kolektiv projevující se zejména zodpovědností, spolehlivostí a kooperativností v týmu. Jejím slabším místem je schopnost vrozené empatie, intuice, či jemné senzitivity, umožňující vycítění určitých signálů. Je spíše smyslově zaměřená, v rozhodování vychází hlavně

z ověřených faktů, drží se reality. Je rovněž méně ovlivnitelná, což koreluje se zmíněnou zásadovostí, a málokdy má tendenci riskovat či experimentovat. V pracovním prostředí může především využít svoji osobnostní stabilitu, důslednost, spolehlivost, ale i schopnost vysokého pracovního nasazení a též nadhledu, jež jsou vhodné i pro řídicí pozice. Vzhledem k povahovému založení jí bude asi méně vyhovovat práce, při níž je třeba častěji improvizovat anebo se rychle přizpůsobovat změnám.

STRUKTUROVANÝ OSOBNOSTNÍ PROFIL

1. Zralost osobnosti a základní adaptabilita:

Psychická a sociální zralost – teprve dozrávající osobnost, zcela odpovídá jejímu věku;

Adaptabilita – vnější přizpůsobivost vyšší

Ovlivnitelnost – vnitřní tendence nechat se přesvědčit nižší (drží se svých zásad, rozumu, názorů);

2. Psychická robustnost:

Vitální základ – silnější;

Energetický potenciál – vyšší;

Vitalita – střední až silnější vitální typ;

Výdej energie – vyšší, relativně pravidelný, vyrovnaný; tempo výkonu střední, seberegulované;

Efektivnost vynakládání sil – tendence k přetěžování se;

Schopnost zvládat více úkolů najednou – celkem ano;

Odolnost vůči stresu – celkově střední až vyšší;

Reakce na eustres – mírná hladina stresu působí výrazně motivačně, tendence mobilizovat energii;

Reakce na distres (vysoká míra stresu) – snaha překonat a odolat, ale může způsobovat až vyčerpanost;

Psychická pružnost – střední;

Možnosti dalšího rozvoje – dobré – zejména i kvůli vyšší odezvě na vnější i vnitřní motivaci;

3. Schopnost organizace práce a plánování pracovního výkonu:

Rozhodovací schopnost – dobrá, rozhodování po rozumové úvaze, předvídatelné, nikoliv zbrklé;

Schopnost plánovat a organizovat – využívá především praktickou inteligenci; schopnost orientace v nových podmínkách středně rychlá;

4. Sebepojetí, vztah k sobě:

Relativně vyrovnané – aktivita, ale nižší spontaneita; vyšší racionální a volní sebekontrola

5. Vůle:

Aktivní složka – činorodost, iniciativnost, energičnost; méně průbojnosti;

Pasivní složka – sebeovládání, houževnatost, důkladnost, důslednost, pečlivost, soustředěnost;

6. Sociabilita – vztah k okolí, komunikace a jednání s okolím, vrozené sociální vlastnosti:

Způsob sebeprosazování – aktivní, spíše konformní – v intencích „co ode mne okolí očekává“

Asertivita – dobrá – schopnost otevřeného, nenásilného projevení názoru; postojová pevnost;

E / I – vnější navyklé jednání nese mnohé znaky extroverze (aktivita, otevřenost, potřeba sociální odezvy...), vnitřní založení je spíše introvertní (zásadovost, potřeba odstupu a prostoru pro sebe, v činnosti soustředěnost, důkladnost, ...)

Sociální interakce, komunikace – přímá, názorná, srozumitelná, asertivní;

Předpoklady pro řízení, organizování, vyjednávání, ovlivňování druhých – předpoklady řízení (viz Základní charakteristika osobnosti)

7. Emotivita, prožívání

Vychází z kombinace temperamentu sangvinika a flegmatika – vyšší práh vzniku emocí; emoce nastupují a odeznívají pomaleji; emoční reakce pomalejší; vyšší ovládnání emocí; převažující naladění klidné, stabilní;

8. Racionalita, intelekt, pracovní styl

Myšlení – střední tempo, kontinuita i pružnost; soustředěnost – dobrá schopnost vystihnout podstatu;

Intelekt – nadprůměrná inteligence, dobré vyjadřovací schopnosti, přesnost;

Styl řešení a práce – relativně dobrá schopnost koncentrace i v méně klidném prostředí; preference postupu dle algoritmu; snaha o zpřehlednění problému, poté řešení postupnými kroky;

9. Chování v pracovní skupině

Práce ve skupině – kooperativnost;

Jako nadřízený – stabilní, klidná autorita;

Jako podřízený – svědomitost, přesnost, vytrvalost; stabilní a spolehlivý výkon;

Nejlépe se cítí v pozici – kooperujícího člena týmu anebo s relativně samostatným rozhodováním;

Vnitřní motivace – sebeoceněním, dobrým pocitem ze sebepřekonání;

Vnější stimulace – veřejným oceněním, hmotným oceněním, důvěrou, uznáním.“

(Leitnerová, 7. 2. 2018)

8.1.3 Porovnání metod

Dle výsledků BIP je nízká škála **Motivace k výkonu**. To je v rozporu s grafologickým posudkem, kde se tvrdí, že: „*Je důkladná i důsledná, ochotná vynaložit větší množství energie k tomu, aby byla spokojena s výsledky své práce. Díky odolnosti a disciplinovanosti je schopna pečlivě provádět i rutinně se opakující činnosti, aniž by při nich ztrácela potřebnou přesnost a pozornost.*“ a „*I přes klidnou povahu má pisatelka vyšší potřebu seberealizace a výkonu, přičemž má relativně vysoké nároky*

na sebe samu.“ Tento rozpor mohl vzniknout právě na základě toho, že v dotazníku BIP se probandi hodnotí sami, tudíž se mohou v některých oblastech podceňovat – např. workoholici k tomu mají tendence.

Motivace ke změně je v BIP těsně nad hranicí středního pásma. Tento výsledek koresponduje s konstatováním v grafologickém posudku: „Vzhledem k povahovému založení jí bude asi méně vyhovovat práce, při níž je třeba častěji improvizovat anebo se rychle přizpůsobovat změnám.“ Nízké hodnoty totiž vykazuje BIP u škály **Flexibilita**.

Ve výsledcích BIP dosahují nejvyšších hodnot škály nazvané **Motivace k vedení** a **Svědomitost**. Tyto vlastnosti přisuzuje i grafologický posudek: „V pracovním prostředí může především využít svoji osobnostní stabilitu, důslednost, spolehlivost, ale i schopnost vysokého pracovního nasazení a též nadhledu, jež jsou vhodné i pro řídicí pozice.“ a má „Předpoklady pro řízení, organizování, vyjednávání, ovlivňování druhých“.

Škála **Rozhodnost** dle BIP dosahuje středního pásma, což dokládá i grafologický posudek: „Rozhodovací schopnost – dobrá, rozhodování po rozumové úvaze, předvídatelné; nikoliv zbrklé“.

Shoda je i u škály **Senzitivita**, kde jsou hodnoty nízké, a v grafologickém posudku stojí: „Jejím slabším místem je schopnost vrozené empatie, intuice, či jemné senzitivity, umožňující vycítění určitých signálů.“

Vyšších hodnot dosahuje i **Otevřenost kontaktu**, což je v souznění s grafologickým posudkem: „V kontaktu se sociálním okolím si navykla vystupovat relativně otevřeně a přímo, má snahu vycházet druhým vstříc a být pro ně srozumitelná.“

Sociabilita ve výsledcích BIP dosahuje nízké hodnoty. To lze vyčíst i z grafologického posudku: „Je rovněž méně ovlivnitelná, což koreluje se zmíněnou zásadovostí“, má „schopnost otevřeného, nenásilného projevení názoru; postojová pevnost“ a její „Ovlivnitelnost – vnitřní tendence nechat se přesvědčit nižší (drží se svých zásad, rozumu, názorů)“.

U škály **Orientace na tým** se výsledky metod liší. Dle BIP je Orientace na tým v nižším pásmu. Grafologický posudek uvádí: „Z extrovertních znaků je u ní patrný

smysl pro kolektiv projevující se zejména zodpovědností, spolehlivostí a kooperativností v týmu. “

Seběprosažení a Sebevědomí jsou dle BIP ve vysokém pásmu, což je opět ve shodě s grafologickým posudkem: „*Způsob sebeprosazování – aktivní, spíše konformní“*.

Rozkol mezi výsledky BIP a grafologického posudku je u škál **Emoční stabilita** a **Odolnost vůči zátěži**. Podle metody BIP jsou obě tyto škály v nízkém pásmu, kdežto grafologický posudek říká, že má „*Odolnost vůči stresu – celkově střední až vyšší“* a „*kombinace temperamentu sangvinika a flegmatika – vyšší práh vzniku emocí; emoce nastupují a odeznívají pomaleji; emoční reakce pomalejší; vyšší ovládnutí emocí; převažující naladění klidné, stabilní“*.

8.1.4 Názor probanda

1. Na základě obdržených informací o Vaší osobě uveďte, se kterou z interpretací výsledků (BIP nebo grafologický posudek) se více ztotožňujete a proč. V případě, že s některými z uvedených charakteristik nesouhlasíte, uveďte s kterými.

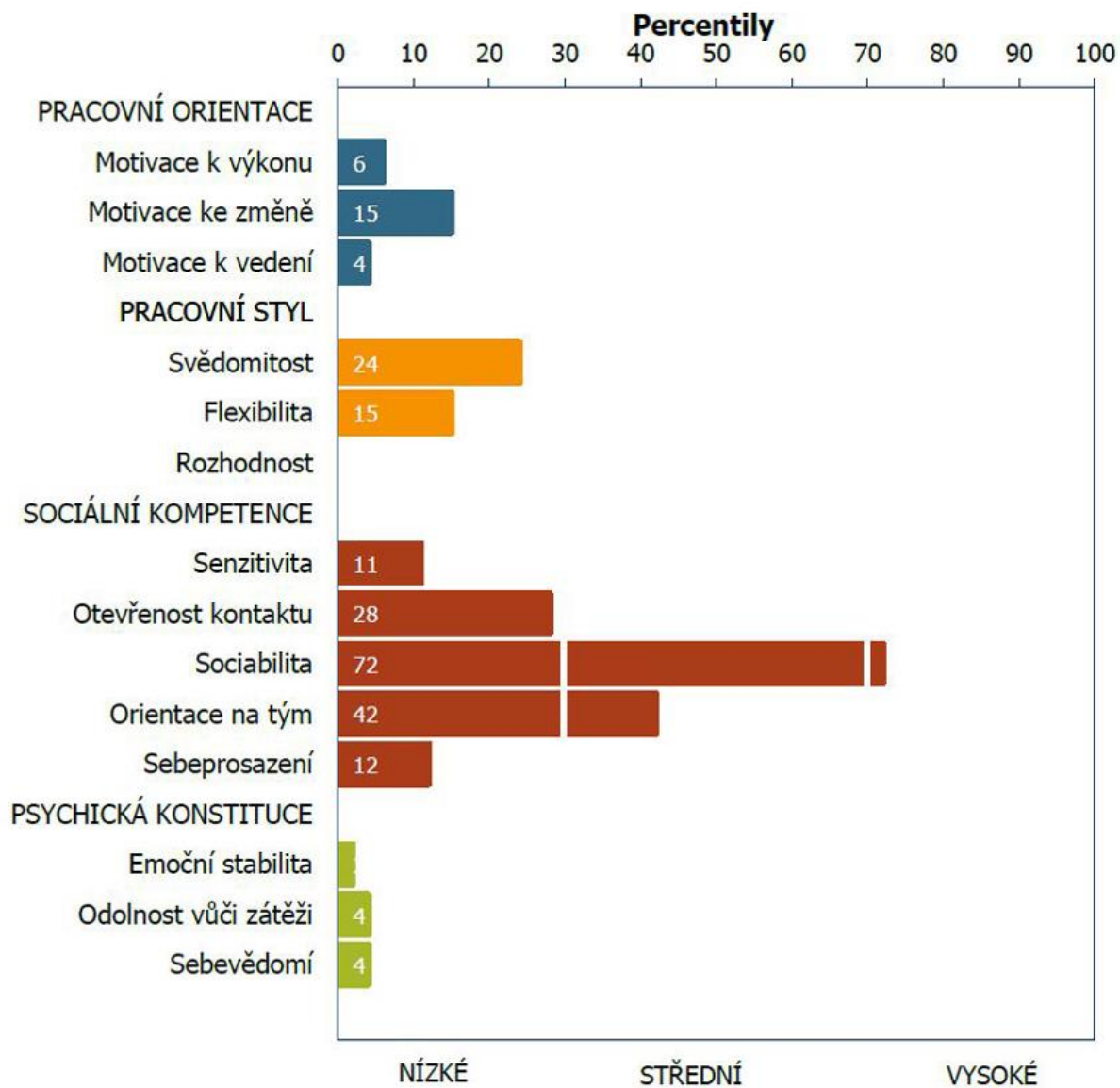
Více se ztotožňuji s BIP, pravděpodobně to bude tím, že jsou informace o mně napsány více obecně, tudíž je snazší se „trefit“ do mých rysů.

2. Uveďte, která ze dvou rozdílných podob výsledků (BIP nebo grafologický posudek) Vám více vyhovuje jako koncovému klientovi a proč.

Jako klientovi mi více vyhovuje grafologický posudek, protože jsou v něm podrobně popsány mé charakteristiky.

8.2 Kazuistika probanda č. 2

8.2.1 BIP

Obrázek 2 – Výsledky BIP – proband č. 2

8.2.2 Grafologický posudek

Vstupními informacemi o pisatelce pro grafoložku, která zpracovávala grafologický posudek, byly následující údaje: žena, svobodná, bezdětná, 23 let, dobrý zdravotní stav, studentka vysoké školy humanitního zaměření, píše pravou rukou.

Grafologický posudek byl vypracován na základě dodaných materiálů (viz Příloha 9) a jeho znění v plném rozsahu je následující:

„ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA OSOBNOSTI:

Pisatelčino vystupování je klidné, mírné, působící zároveň osobitě a přívětivě. Neusiluje příliš o pozornost, ale přesto dovede okolí zaujmout, vzbudit důvěru. Navázání kontaktu a komunikace s ní je díky tomu snadnější, její osobnost působí přirozeně a přístupně. Je schopna skutečně naslouchat, tedy hlouběji, pozorně a trpělivě vnímat verbální i mimoverbální sdělení, nechat druhým širší prostor k projevu. To vše působí na druhé v bližším kontaktu příznivě a v komunikaci s pisatelkou se mohou cítit uvolněně a bezpečně – mít pocit, že jsou akceptováni, respektováni, a nikoli kriticky hodnoceni, manipulováni. Psychické tempo osobnosti je spíše střední nebo i pomalejší. Emotivita je navenek stabilní, bez výkyvů, vnitřní prožívání je však relativně citlivé i na slabší podněty. Emoce prožívá převážně uvnitř a děle, navenek je nedává tolik najevo. Myšlení, stejně jako vnímání reality, je soustředěné, rozvážené, neukvapené, díky tomu i přesné, pozorné k detailu, schopné odstupu a nadhledu. Smyslové vnímání, myšlení a prožívání jsou těsněji propojeny a ovlivňují se navzájem. Racionalita je zaměřená spíše konkrétně-prakticky, tj. na realitu a přítomnost, méně abstraktně-teoreticky. Je patrné tvůrčí nadání, osobitě pojetí reality a samostatný přístup k řešení. Z volných vlastností převažuje oblast pasivní vůle, zejména trpělivost, soustředěnost a pečlivost. Z vlastností motivačně-výkonových se u pisatelky příliš neprojevují ambice k vedení druhých, sklony k maximálnímu výkonu, jednoznačná cílenost ani výrazná zaměřenost do budoucna. Soustředí se především na přítomnost a svět kolem sebe, přičemž podněty, události či objekty může vnímat plněji a intenzivněji než druzí. Silnými stránkami osobnosti jsou především sociální kompetence, pozitivně působící na okolí – schopnost zklidnit, vést k soustředěnosti, přirozená komunikace apod. – které lze velmi dobře uplatnit např. v oblasti pomáhajících profesí. Relativně vyšší, vyrovnané sebepojetí a sebeprožívání

dává základ stabilitě i přirozené autoritě osobnosti. Sebehodnocení má pisatelka víceméně realistické, nestresuje se přehnanými nároky na sebe samu a je též tolerantní k druhým lidem, dovede akceptovat jejich odlišné názory či postoje. Díky vyšší vnímavosti však dovede rozpoznat, kdy se jí lidé snaží ovlivnit, popř. manipulovat, a díky své sebedůvěře a vnitřní stabilitě se proti tomu dovede nenásilným způsobem vymezit. Ačkoli je pisatelka druhým lidem otevřená, má zájem o sociální okolí a působí v něm přirozeně, s osobními záležitostmi se sama tolik neshovívá a své soukromí si chrání. Respektuje též soukromí druhých, umí zachovat takt, diskrétnost a mlčenlivost.

STRUKTUROVANÝ PROFIL OSOBNOSTI

1. Zralost osobnosti a základní adaptabilita:

Psychická a sociální zralost – přiměřeně zralá osobnost vzhledem k svému věku;

Adaptabilita – navenek velmi dobrá, uvnitř střední;

Ovlivnitelnost – střední až nižší;

2. Psychická robustnost:

Vitální základ – středně silný;

Energetický potenciál – střední;

Vitalita – středně silný vitální typ;

Výdej energie – střední, uměřený, vyrovnaný;

Efektivnost vynakládání sil – uměřenost;

Schopnost zvládat více úkolů najednou – spíše ne; vyšší soustředěnost na jednu aktuální činnost;

Odolnost vůči stresu – střední;

Reakce na eustres – mírně motivační;

Reakce na distres (vysoká míra stresu) – tendence udržet vlastní tempo, postoj, nepodlehnout stresu;

Psychická pružnost – vyšší;

Možnosti dalšího rozvoje – dobré; záleží především na osobní vůli a vnitřní motivaci;

3. Schopnost organizace práce a plánování pracovního výkonu:

Rozhodovací schopnost – střední; tendence zvažovat, hlouběji promýšlet možnosti; není ukvapenost;

Schopnost plánovat a organizovat – dobrá; předchází tomu opět rozvaha, tj. probíhá celkově pomaleji;

4. Sebepojetí, vztah k sobě:

Vyšší a vyrovnané – realistické sebehodnocení, sebedůvěra, vnitřní klid a rovnováha;

5. Vůle:

Aktivní složka – méně se projevuje; v konkrétních činnostech a aktivitách cílevědomost;

Pasivní složka – více se projevuje; soustředěnost, pečlivost, snaha dotahovat věci do konce;

6. Sociabilita – vztah k okolí, komunikace a jednání s okolím, vrozené sociální vlastnosti:

Způsob sebeprosazování – nenásilný, přirozený, vnitřně konzistentní, klidný, pevný – ví, co chce;

Asertivita – velmi dobrá – otevřenost v projevení názoru; postojová pevnost; dobré sebeovládání;

E/ I – vnější interakce s okolím působí extrovertně – přátelskost, sociální přizpůsobivost, otevřenost; vnitřní založení je spíše introvertní – zdrženlivost, plánovitost, rozvážnost, vyšší potřeba soukromí;

Sociální interakce, komunikace – otevřená, klidná, uvolněná, nenásilná, soustředěná, vnímavá;

Předpoklady pro řízení, organizování, vyjednávání, ovlivňování druhých – střední; není typický organizátor či manažer;

7. Emotivita, prožívání:

Vychází z kombinace temperamentu flegmatika, melancholika a sangvinika – mírnost, klid, nižší práh vzniku emocí, citlivost, otevřenost, přístupnost podnětům, nenucenost;

8. Racionalita, intelekt, pracovní styl:

Myšlení – střední tempo, rozvaha, soustředěnost, vyšší vnímavost; vizuální typ myšlení; schopnost odstupu; hlubší koncentrace na objekt, neodbíhá;

Intelekt – nadprůměrná inteligence, dobré vyjadřovací schopnosti, popisnost; kreativita, samostatnost;

Styl řešení a práce – rozvaha, koncentrace; snaha o přesnost, detailnost; preferuje práci v klidném prostředí; snaha věnovat plnou pozornost problému a dokončovat;

9. Chování v pracovní skupině:

Práce ve skupině – stabilizující člen týmu; více vyhovuje samostatná práce na úkolu;

Jako nadřízený – přirozená autorita; méně inklinuje k řízení;

Jako podřízený – svědomitost, přesnost, vytrvalost; stabilní a spolehlivý výkon;

Nejlépe se cítí v pozici – s relativně samostatným rozhodováním;

Vnitřní motivace – pocit smysluplnosti, společenského přínosu dané činnosti;

Vnější stimulace – možnost uplatnit vlastní přístup k práci; důvěrou, uznáním.“

(Leitnerová, 19. 2. 2018)

8.2.3 Porovnání metod

Podle výsledků BIP jsou nízké hodnoty škál **Motivace k výkonu** a **Motivace k vedení**. To souhlasí i s tvrzením v grafologickém posudku: „*Z vlastností motivačně-výkonových se u pisatelky příliš neprojevují ambice k vedení druhých, ani sklony k maximálnímu výkonu*“.

Motivace ke změně dle BIP dosahuje mírně vyšší hodnoty, nachází se však také v nízkém pásmu. Tento výsledek koresponduje s konstatováním v grafologickém

posudku: „*Schopnost zvládat více úkolů najednou – spíše ne; vyšší soustředěnost na jednu aktuální činnost*“. Nízké hodnoty totiž vykazuje BIP i u škály **Flexibilita**.

Rozpor je u výsledků škály **Svědomitost**, jelikož v grafologickém posudku se uvádí, že se u ní vyskytuje „*svědomitost, přesnost, vytrvalost; stabilní a spolehlivý výkon*“, kdežto dle výsledků BIP je Svědomitost v pásmu nízkém, pod spodní hranicí středního pásma. Zde jsme opět možná svědky toho, že se dost možná zkoumaná osoba v sebehodnocení podceňuje.

Rozhodnost ve výsledcích BIP dosahuje hodnoty 0 a v grafologickém posudku stojí, že „*rozhodovací schopnost – střední; tendence zvažovat, hlouběji promýšlet možnosti; není ukvapenost*“, tudíž obě tvrzení spolu souhlasí.

Senzitivita se dle BIP nachází v nízkém pásmu, což je v rozporu s grafologickým posudkem, kde stojí, že: „*Díky vyšší vnímavosti však dovede rozpoznat, kdy se ji lidé snaží ovlivnit, popř. manipulovat, a díky své sebedůvěře a vnitřní stabilitě se proti tomu dovede nenásilným způsobem vymezit.*“

Otevřenost kontaktu je dle BIP těsně pod spodní hranicí středního pásma, což souhlasí s grafologickým posudkem, kde se uvádí, že její „*vnitřní založení je spíše introvertní – zdrženlivost, plánovitost, rozvážnost, vyšší potřeba soukromí*“.

Znatelně nejvyšší hodnoty dle BIP dosahuje škála **Sociabilita**. To potvrzuje i grafologický posudek – hned několika výroky: „*vnější interakce s okolím působí extrovertně – přátelskost, sociální přizpůsobivost, otevřenost*“ a jejími „*silnými stránkami osobnosti jsou především sociální kompetence, pozitivně působící na okolí*“.

Orientace na tým dosahuje v BIP středního pásma, což je v souznění s grafologickým posudkem, kde stojí, že je „*stabilizující člen týmu; více vyhovuje samostatná práce na úkolu*“. Shoda je i u **Sebeprosazení**, kde výsledky BIP dosáhly nižšího pásma a grafologický posudek udává, že „*Neusiluje příliš o pozornost*“ a „*způsob sebeprosazování je nenásilný, přirozený, vnitřně konzistentní, klidný, pevný – ví, co chce*“.

Emoční stabilita dle BIP dosahuje nižších hodnot, o čemž vypovídá i grafologický posudek výrokem „*Emotivita je navenek stabilní, bez výkyvů, vnitřní prožívání je však*

relativně citlivé i na slabší podněty. Emoce prožívá převážně uvnitř a déle, navenek je nedává tolik najevo.“

Odolnost vůči zátěži je dle BIP nižší, dle grafologického rozboru odpovídá: *„Tendence udržet vlastní tempo, postoj, nepodlehnout stresu.“*

Škála **Sebevědomí** podle BIP dosahuje také nižších hodnot, v grafologickém posudku lze nalézt to, že *„Sebehodnocení má pisatelka víceméně realistické, nestresuje se přehnanými nároky na sebe samu“.*

8.2.4 Názor probanda

1. Na základě obdržných informací o Vaší osobě uveďte, se kterou z interpretací výsledků (BIP nebo grafologický posudek) se více ztotožňujete a proč. V případě, že s některými z uvedených charakteristik nesouhlasíte, uveďte s kterými.

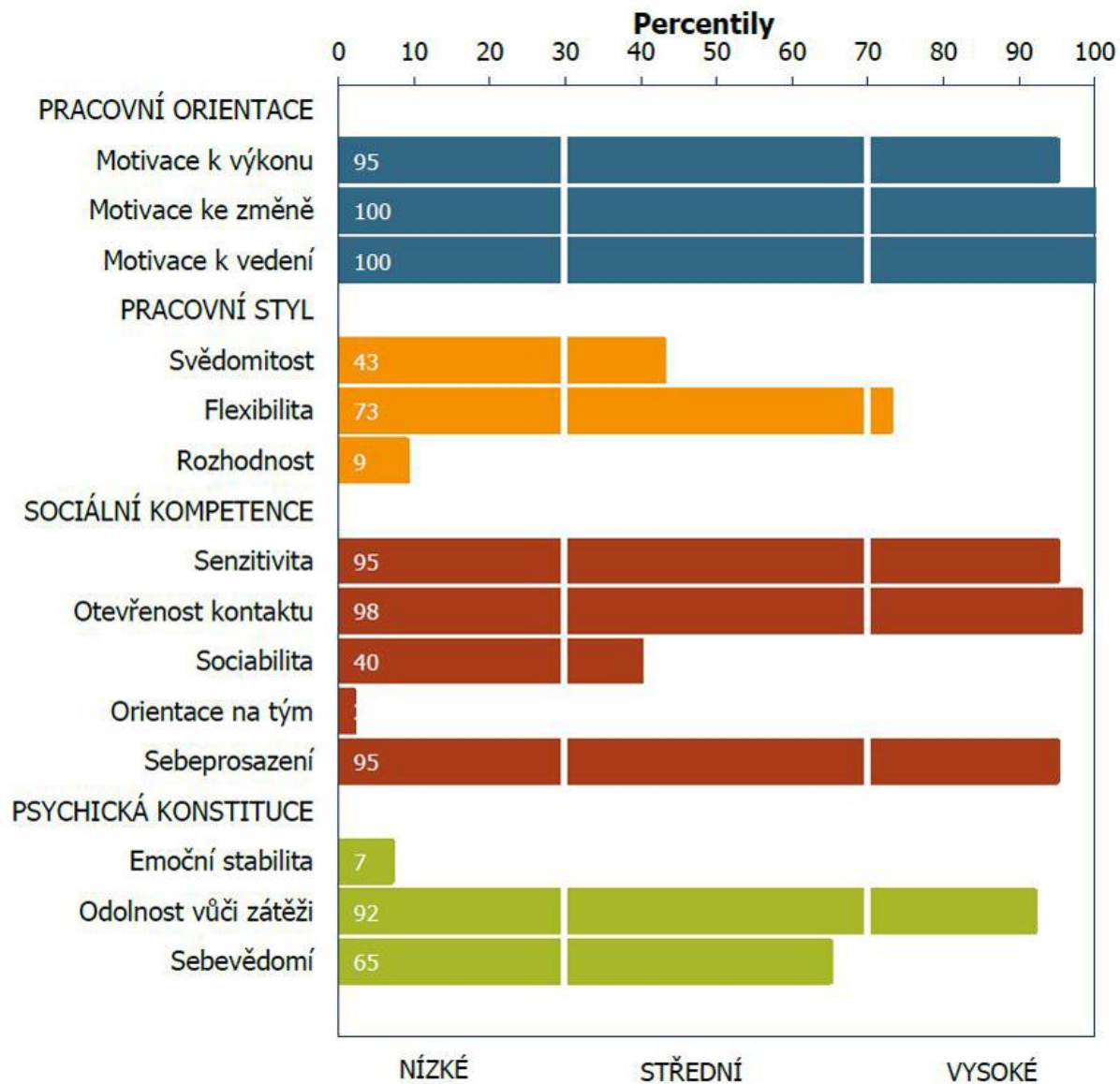
Více se ztotožňuji s grafologickým posudkem. Není tak obecný, jako BIP, a je „na míru“. V BIP nesouhlasím s výsledkem Pracovní orientace, konkrétně s Motivací k výkonu, která je dle mého názoru u mě vyšší. Ten stejný problém mám i se Svědomitostí, která vyšla níž, než bych řekla, že ve skutečnosti je. U grafologického posudku nesouhlasím s Vnější emotivitou, která je dle posudku stabilní, s čímž ale nesouhlasím. Nesedí mi ani výrok, že mi chybí výrazné zaměření do budoucna a soustředění se pouze na přítomnost a svět kolem sebe.

2. Uveďte, která ze dvou rozdílných podob výsledků (BIP nebo grafologický posudek) Vám více vyhovuje jako koncovému klientovi a proč.

Více mi vyhovuje grafologický posudek, který je konkrétnější a rozsáhlejší.

8.3 Kazuistika probanda č. 3

8.3.1 BIP

Obrázek 3 – Výsledky BIP – proband č. 3

8.3.2 Grafologický posudek

Vstupními informacemi o pisateli pro grafoložku, která zpracovávala grafologický posudek, byly následující údaje: muž, svobodný, bezdětný, 25 let, dobrý zdravotní stav, student vysoké školy humanitního zaměření, píše pravou rukou.

Grafologický posudek byl vypracován na základě dodaných materiálů (viz Příloha 10) a jeho znění v plném rozsahu je následující:

„ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA OSOBNOSTI

Pisatelova osobnost působí již při úvodním navázáním kontaktu celkem výrazně – dojem člověka agilního, velmi činorodého a energického, který dovede obsáhnout a ovládat svou působností poměrně široké pole. Rovněž jeho komunikace je velmi živá, bezprostřední a jazykově obratná. Svým projevem a dynamikou chování snadno dokáže vzbudit pozornost, je schopen i zaujmout a aktivizovat druhé. Tyto vlastnosti a schopnosti může velmi dobře využít tam, kde lze pracovat (komunikovat) se skupinou osob – pomáhající profese, výuka, vedení skupiny, koučování apod. V individuální práci (pisatel + klient) by ovšem mohly být jeho tendence k sebeprosazování, energičnost, snaha přesvědčit apod. vnímány někdy jako příliš naléhavé až invazivní, neponechávající klientovi dostatečný prostor. Pisatel je svým založením výrazněji orientovaný na sociální okolí – má přirozenou potřebu se v něm realizovat, odezvu okolí vnímá jako důležitou, v práci mezi lidmi a v interakci s nimi nachází též sebepotvrzení svých kvalit. Je motivován se stále zdokonalovat, přestože již dosáhl mnohých dovedností, jak s lidmi pracovat. Jeho odhodlání a mobilizace sil pramení v silném vitálním základu a vrozeném energickém temperamentu, konkrétní chování a jednání je však řízeno především racionalitou a vůlí – je cílené, se záměrem, čeho chce dosáhnout. Je důkladný a má snahu neošidit žádnou z pracovních či jiných aktivit. Vůle je výraznou složkou osobnosti, pisatel na ni spoléhá jako na svou silnou stránku. Ještě výraznější než vůle aktivní (energičnost, iniciativnost, potřeba činnosti) je jeho pasivní vůle – sebevláda, houževnatost, odolnost, důkladnost, píle a disciplína. Silněji sebeovládaná je také oblast emocí, smyslovosti a pudovosti, zejména pohybuje-li se pisatel v profesním anebo širším sociálním okolí. Pisatele motivují k vysokému výkonu četné osobní cíle a touha obstát v nich. Je založením optimista, je zvědavý, dovede se do věcí ponořit s nadšením a zápallem. Na své subjektivní nedostatky či objektivní

překážky může hledět jako na výzvy, které chce překonat a dále se tím učit a zdokonalovat. V jeho sebepojetí je sice přítomen neklid, napětí i pochybnosti o sobě, ale také sebedůvěra a odvaha k sebepřekonávání. Úskalím vysokého nasazení a širší vytiženosti je určité tříštění sil, v jehož pozadí může být pisatelova nerozhodnost, kterým směrem se vlastně vydat, což jej může brzdit v dynamičtějším rozvoji hlavního profesního zájmu.

STRUKTUROVANÝ OSOBNOSTNÍ PROFIL:

1. Zralost osobnosti a základní adaptabilita:

Psychická a sociální zralost – neukončená, odpovídající psychice mladého člověka;

Adaptabilita – schopnost přizpůsobit se situaci a vnějším podmínkám dobrá;

Ovlivnitelnost – nižší, vzhledem k zásadovosti a principielnosti;

2. Psychická robustnost:

Vitální základ – silný;

Energetický potenciál – vysoký;

Vitalita – relativně silný vitální typ – životní elán, odolnost;

Výdej energie – vysoký, relativně stálý a vyrovnaný; vyšší a zároveň řízené tempo výkonu;

Efektivnost vynakládání sil – zvýšené úsilí, důkladnost, zodpovědnost – tendence k sebezpřetěžování;

Schopnost zvládat více úkolů najednou – ano, ale za cenu zvýšeného napětí;

Odolnost vůči stresu – dobrá – vzhledem k pevné vůli, motivovanosti obstát i dostatek vnitřních sil;

Reakce na eustres – mírná hladina stresu působí motivačně;

Reakce na distres (vysoká míra stresu) – působí rovněž motivačně; nastupuje nepovolnost, zařatost;

Psychická pružnost – střední – vzhledem k napjatosti psychiky, zpevněným postojům;

Možnosti dalšího rozvoje – ano;

3. Schopnost organizace práce a plánování pracovního výkonu:

Rozhodovací schopnost – v rámci menšího a známého operačního prostoru dobrá; ve větších celcích chybí více odstupů, globálního nadhledu a tím i přesné orientace;

Schopnost plánovat a organizovat – střední až nižší – i zde chybí více odstupů a nadhledu; brzdou je zahlcenost prožitky, událostmi a informacemi; méně klidu k utřídění a nalezení priorit;

4. Sebepojetí, vztah k sobě:

Mírně kolísavé – prolínání spontaneity a sebedůvěry s prvky úzkosti a nejistoty uvnitř; navenek jednání působí vyrovnaněji než vnitřní prožívání, díky silnější racionální a volní sebekontrolě;

5. Vůle:

Aktivní složka – iniciativnost, činorodost, sebeprosazování;

Pasivní složka – seberegulace, houževnatost, vytrvalost, důkladnost, nepovolnost;

6. Sociabilita – vztah k okolí, komunikace a jednání s okolím, vrozené sociální vlastnosti:

Způsob sebeprosazování – aktivní; snaha ovládnout široké pole působnosti; spíše dominantní;

Asertivita – střední – vzhledem k určité nejednoznačnosti postoje a projevu;

E/ I – převažuje extrovertní zaměření – potřeba společnosti, živé a obratné jednání; péče o vztahy, prosociální chování; ale méně empatie a prostoru druhým, více sebeprosazování;

Sociální interakce, komunikace – méně odstupů, těsné hranice; bezprostřední komunikace;

Předpoklady pro řízení, organizování, vyjednávání, ovlivňování druhých – schopnost ovlivňovat;

7. *Emotivita, prožívání:*

Vychází z kombinace temperamentu sangvinik + choleric – otevřenost společnosti, bezprostřední reagování, optimismus (Sg), neklid, nespokojenost, napjatost (Ch);

8. *Racionalita, intelekt, pracovní styl:*

Myšlení – rychlé tempo, nižší kontinuita a soustředěnost; pozornost široká, přeskakující z jednoho na druhé; schopnost analyzovat; méně kombinačních schopností; méně odstupů – subjektivita;

Intelekt – nadprůměrná inteligence; velmi dobré vyjadřovací schopnosti;

Styl řešení a práce – vyhovuje práce v dynamickém prostředí; kooperace, schopnost ovlivňování; plné nasazení, zaujetí pracovním úkolem, prožitková angažovanost při činnosti;

9. *Chování v pracovní skupině:*

Práce ve skupině – dobrá kooperativnost; úskalím může být přesahování do činnosti druhých (nedodržování osobních hranic), být v dobré víře;

Jako nadřízený – přátelský, cítí odpovědnost za druhé; problémem může být nižší plánovitost;

Jako podřízený – zodpovědnost, snaha o nadstandardní výkon; všestrannost;

Nejlépe se cítí v pozici – relativně samostatné, nadřízené nebo kooperující;

Vnitřní motivace – sebepřekonáním a sebeoceněním; motivujícím cílem; zájem a zaujetím pro věc;

Vnější stimulace – pozitivní odezvou okolí i hmotným oceněním.“

(Leitnerová, 24. 2. 2018)

8.3.3 Porovnání metod

Dle BIP ukazují výsledky všech škál Pracovní orientace vysokého pásma. To potvrzuje i grafologický posudek, ve kterém je styl řešení a práce zhodnocen následovně:

„Vyhovuje práce v dynamickém prostředí; kooperace, schopnost ovlivňování; plné nasazení, zaujetí pracovním úkolem, prožitková angažovanost při činnosti.“

Vysokou **Motivaci k výkonu** dokládají následující tvrzení z grafologického posudku: *„Pisatele motivují k vysokému výkonu četné osobní cíle a touha obstát v nich. Je založením optimista, je zvědavý, dovede se do věcí ponořit s nadšením a zápalem“* a *„výdej energie – vysoký, relativně stálý a vyrovnaný; vyšší a zároveň řízené tempo výkonu“*.

Vysokou hodnotu u škály **Motivace ke změně** lze spatřit i ve výroku: *„Jeho odhodlání a mobilizace sil pramení v silném vitálním základu a vrozeném energickém temperamentu“* a je *„svým založením výrazněji orientovaný na sociální okolí – má přirozenou potřebu se v něm realizovat“*.

U **Motivace k vedení** pak tvrzení, že: *„Svým projevem a dynamikou chování snadno dokáže vzbudit pozornost, je schopen i zaujmout a aktivizovat druhé“* a jeho *„schopnost ovlivňovat“*.

Škála **Svědomitost** dosahuje ve výsledcích BIP středního pásma. Tomu odpovídá i grafologický posudek, ve kterém se uvádí, že: *„Je důkladný a má snahu neošidit žádnou z pracovních či jiných aktivit.“*, ale zároveň jsou u něj přítomny následující vlastnosti: *„rychlé tempo, nižší kontinuita a soustředěnost; pozornost široká, přeskakující z jednoho na druhé“*.

Flexibilita dosahuje dle BIP vyšších hodnot. Tomu odpovídá i grafologický posudek: *„Na své subjektivní nedostatky či objektivní překážky může hledět jako na výzvy, které chce překonat a dále se tím učit a zdokonalovat.“* a *„adaptabilita – schopnost přizpůsobit se situaci a vnějším podmínkám dobrá“*.

Rozhodnost naopak dosahuje podle BIP jen nižšího pásma, grafologický posudek to svými výroky *„Úskalím vysokého nasazení a širší vytíženosti je určité tříštění sil, v jehož pozadí může být pisatelova nerozhodnost.“* a *„rozhodovací schopnost – v rámci menšího a známého operačního prostoru dobrá; ve větších celcích chybí více odstup, globálního nadhledu a tím i přesné orientace“* jen potvrzuje.

Senzitivita dle BIP dosahuje vysokého pásma, což potvrzuje i grafologický posudek tvrzením *„odezvu okolí vnímá jako důležitou, v práci mezi lidmi a v interakci s nimi nachází též sebepotvrzení svých kvalit.“*

Škála **Otevřenost kontaktu** dle BIP dosahuje vysokého pásma. Grafologický posudek to potvrzuje, jelikož dle něj *„jeho komunikace je velmi živá, bezprostřední a jazykově obratná“* a *„vlastnosti a schopnosti může velmi dobře využít tam, kde lze pracovat (komunikovat) se skupinou osob – pomáhající profese, výuka, vedení skupiny, koučování apod.“*

Sociabilita dosahuje podle výsledků BIP středního pásma, což odpovídá i grafologickému posudku, jelikož jeho asertivita je *„střední – vzhledem k určité nejednoznačnosti postoje a projevu“* a *„Ovlivnitelnost – nižší, vzhledem k zásadovosti a principielnosti“*.

Výrazně nižší hodnoty dle BIP dosahuje škála **Orientace na tým**. To prokazuje i to, že podle grafologického posudku *„se nejlépe cítí v pozici – relativně samostatné“*.

Naopak vysokého pásma dosahuje dle BIP škála **Sebeprosazení**. To udává i grafologický posudek: *„V individuální práci (pisatel + klient) by ovšem mohly být jeho tendence k sebeprosazování, energičnost, snaha přesvědčit apod. vnímány někdy jako příliš naléhavé až invazivní.“* a *„způsob sebeprosazování – aktivní; snaha ovládnout široké pole působnosti; spíše dominantní“*.

Emoční stabilita je podle hodnot BIP v nízkém pásmu. S tím souhlasí i grafologický posudek, podle něhož je přítomno *„prolínání spontaneity a sebedůvěry s prvky úzkosti a nejistoty uvnitř; navenek jednání působí vyrovnaněji než vnitřní prožívání“*.

Vysokých hodnot dosahuje dle BIP **Odolnost vůči zátěži**. Toto tvrzení potvrzuje i grafologický posudek, jelikož *„odolnost vůči stresu – dobrá – vzhledem k pevné vůli, motivovanosti obstát i dostatku vnitřních sil“*.

Škála **Sebevědomí** pak dosahuje dle BIP středního pásma, což souzní i s tvrzením v grafologickém posudku: *„V jeho sebepojetí je sice přítomen neklid, napětí i pochybnosti o sobě, ale také sebedůvěra a odvaha k sebezpřekonávání“*.

8.3.4 Názor probanda

1. Na základě obdržených informací o Vaší osobě uveďte, se kterou z interpretací výsledků (BIP nebo grafologický posudek) se více ztotožňujete a proč. V případě, že s některými z uvedených charakteristik nesouhlasíte, uveďte s kterými.

Více se ztotožňuji s grafologickým rozbořem svého písma, jelikož mi připadá více konkrétní. Umím si charakteristiky lépe představit a dokážu je porovnat s realitou. Nesouhlasím s výsledkem BIP v bodě rozhodnosti, kde mi vychází rozhodnost nízká, objektivně ji však řadím na úroveň střední.

2. Uveďte, která ze dvou rozdílných podob výsledků (BIP nebo grafologický posudek) Vám více vyhovuje jako koncovému klientovi a proč.

Více mi vyhovuje grafologický posudek. Příprava je sice náročnější, nicméně výsledek je více konkrétní. Dle mého názoru je ale v této metodě hrozba nedostatečné kvalifikace hodnotitele, oproti metodě BIP, kde výsledek pravděpodobně vychází z pevně daného systému hodnocení.

9 SHRnutí A DOPORUČENí

Praktická část bakalářské práce se zabývala porovnáním výpovědní hodnoty dvou diagnostických metod – grafologického posudku a Bochumského osobnostního dotazníku (BIP). Na vzorku celkově tří zkoumaných osob bylo zjištěno, že výsledky obou dvou metod se u většiny sledovaných charakteristik shodují.

V rámci testování BIP se probandi hodnotili sami, ovšem u grafologického posudku je na základě dodaných materiálů hodnotila třetí, nezávislá osoba, která s nimi nepřišla do osobního kontaktu. Stává se, že někteří lidé se při sebehodnocení podceňují (například workoholici) a naopak někdy se přeceňují – okolí je může vnímat odlišně.

Dva probandi v rámci zpětné vazby uvedli, že se více ztotožňují s výsledkem v podobě grafologického posudku, jedna zkoumaná osoba uvedla, že se více ztotožňuje s metodou BIP. Probandi tvrdí, že jejich charakteristiky jsou v grafologickém posudku tak podrobně a konkrétně popsány, že si je lépe dokážou představit v realitě. Všichni zkoumaní však hodnotili výsledky grafologického posudku jako jim více vyhovující, i když je příprava na něj časově náročnější. Byla také uvedena obava o kvalifikaci grafologů.

Grafologie by neměla být stěžejním zdrojem informací o klientovi v rámci jeho vstupní diagnostiky v procesu kariérního poradenství, ale může sloužit jako vhodná doplňková metoda, tzn. je vhodně ji použít, ale v kombinaci s dalšími diagnostickými metodami. Použití grafologie jako doplňkové diagnostické metody v kariérovém poradenství se doporučuje, ale je podmíněno několika faktory.

Klientovi by měla být metoda představena. Dále by měl klient s grafologickým rozbohem souhlasit a měl by mít možnost ho odmítnout. Grafolog by měl mít odpovídající kvalifikaci, měl by mít psychologické vzdělání a měl by být schopen vhodně interpretovat klientovi jeho výsledky během poradenského rozhovoru. Studium grafologie lze doporučit kariérovým poradcům jako jednu z dalších možností jejich dalšího vzdělávání, osobního rozvoje a rozšíření portfolia jimi poskytovaných služeb. Grafologii jako možnost dalšího vzdělávání lze také doporučit andragogům, personalistům, ale také každému, kdo o problematiku projeví patřičný zájem. Grafologie se totiž nevymezuje pouze na oblast kariérového poradenství.

10 ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala tématem grafologie jako diagnostické metody v rámci kariérového poradenství. V teoretické části bakalářské práce byly vymezeny základní pojmy z oblasti kariérového poradenství. Dále byla popsána charakteristika metody grafologie a byl nastíněn základní postup, který se při práci s ní aplikuje. Byly zmíněny atributy, které se v rukopisu pisatele sledují za účelem zhotovení grafologického posudku.

V praktické části bylo na vzorku celkově tři zkoumaných osob provedeno šetření. Toto šetření mělo kvalitativní charakter. Všichni probandi se podrobili diagnostice prostřednictvím dvou metod – prostřednictvím Bochumského osobnostního dotazníku, jenž bývá v praxi kariérového poradenství běžně používán, a prostřednictvím grafologického rozboru. Výsledky obou dvou metod byly porovnány. Tímto byl naplněn hlavní cíl této bakalářské práce. Je nutné podotknout, že výsledky hodnocení sledovaných škál se u obou dvou metod ve většině bodech shodovaly.

Na základě obdržných výsledků obou metod (BIP a grafologický posudek) měli probandi konstatovat, se kterou z metod se více ztotožňují. Dva z nich se více ztotožňovali s výsledky grafologie, jeden pak s výsledky BIP. Dále pak měli probandi určit, ve které podobě (BIP nebo grafologický posudek) jim výsledky více vyhovovaly jako koncovým klientům. Zde se všichni tři shodli na tom, že jim více vyhovuje grafologický posudek, i když je příprava na něj časově náročnější a existuje obava o kvalifikaci jeho zpracovatele. Kladně probandi hodnotí grafologický posudek, jelikož je rozsáhlejší, podrobnější a dokážou podle něj porovnat své charakteristiky s realitou.

Práce předkládá jako návrh využití metody grafologie pro praxi kariérového poradce. Její použití se doporučuje, ovšem je podmíněno několika faktory. Grafologii by měli používat pouze ti, kteří mají patřičné – nejlépe psychologické – vzdělání. Vždy záleží na tom, jakým způsobem jsou její výsledky interpretovány klientům. Je nutné podotknout, že by měla být pouze metodou doplňkovou, jež bude sloužit k celkovému doplnění mozaiky charakteristik klienta a jako dokreslení profilu klienta a ne jako stěžejní zdroj informací o něm. Grafologii lze navrhnout kariérovým poradcům jako jednu z dalších možností jejich dalšího vzdělávání a osobního rozvoje.

11 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů*. Praha: Grada, 2002. 856 s. ISBN 80-247-0469-2.

BĚLOHLÁVEK, František. *Osobní kariéra*. Praha: Grada, 1994. 112 s. ISBN 80-7169-083-X.

BERTL, Ivan. *Grafologie v pedagogické praxi*. Praha: Triton, 2009. 148 s. ISBN 978-80-7387-340-0.

ČESKÁ GRAFOLOGICKÁ KOMORA. *Etický kodex*. Česká Grafologická Komora [online]. [cit. 2017-11-22]. Dostupné z: <http://www.grafologickakomora.cz/o-cgk/eticky-kodex/>

FISCHEROVÁ-KATZEROVÁ, Vladka a ČEŠKOVÁ-LUKÁŠOVÁ, Dana. *Grafologie pro personalisty a manažery*. Praha: Grada, 2007. 152 s. ISBN 978-80-247-1552-0.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál, 2016. 440 s. ISBN 978-80-262-0982-9.

HODGSON, Susan. *Psychologické a jiné výběrové testy: Jak se připravit a úspěšně zvládnout různé typy testů*. Praha: Grada, 2007. 168 s. ISBN 978-80-247-1945-0.

HOSKOVCOVÁ, Simona a VYBÍRALOVÁ, Andrea. *Příručka BIP – Bochumský osobnostní dotazník: Inventář profesních charakteristik osobnosti*. 2. české vydání. Praha: Testcentrum, 2011. 106 s.

JEŘÁBEK, Jan. *Grafologie: více než diagnostika osobnosti*. Vyd. 6. Praha: Argo, 2014. 304 s. ISBN 978-80-257-1141-5.

KAPLANOVÁ, Marie a kol. *Moderní polygrafie*. Praha: Svaz polygrafických podnikatelů, 2009. 391 s. ISBN 978-80-254-4230-2.

KEJKLÍČKOVÁ, Ilona. *Vady řeči u dětí*. Praha: Grada, 2016. 224 s. ISBN 978-80-271-9291-5.

- KNOLL, Jiří. *Metodický materiál pro kariérové poradce* [online]. 2010, dostupné z webu: www.spsauto.cz/files/dokumenty/Metmatkp.pdf
- KULKA, Jiří. 2001. *Grafologie: Systém a technické termíny*. Brno: Arcana, 2001. 264 s. ISBN 80-86433-02-1.
- LEITNEROVÁ, Eva. *Grafologické posudky*. Praha, 2018. V Mokřínách 17, Praha 4.
- MLČÁKOVÁ, Renata. *Grafomotorika a počítačnické psaní*. Praha: Grada, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2630-4.
- NAJBRTOVÁ, Kristina, Jiří ŠÍPEK, Katarína LONEKOVÁ a David ČÁP. *Projektivní metody v psychologické diagnostice*. Praha: Portál, 2017. 176 s. ISBN 978-80-262-1260-7.
- POSPÍŠILOVÁ, Ivana. *Grafologie a možnosti jejího využití v praxi*. Praha, 2009. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení.
- ROMANOVÁ, Klára. *Rukopis – klíč k osobnosti*. Praha: Argo, 2012. 366 s. ISBN 978-80-257-0513-1.
- TURECKIOVÁ, Michaela. *Rozvoj a řízení lidských zdrojů*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. 128 s. ISBN 978-80-86723-80-8.
- VENDEL, Štefan. *Kariérové poradenství*. Praha: Grada, 2008. 224 s. ISBN 978-80-247-1731-9.

12 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 – Výsledky BIP – proband č. 1	32
Obrázek 2 – Výsledky BIP – proband č. 2	39
Obrázek 3 – Výsledky BIP – proband č. 3	46

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Ukázky vývoje psací předlohy	59
Příloha 2 – Vzor tradiční psací předlohy	60
Příloha 3 – Comenia Script	61
Příloha 4 – Stupně fixace	62
Příloha 5 – Základní typy vázání	63
Příloha 6 – Udělení souhlasu k poskytnutí osobních údajů a citlivých informací.....	64
Příloha 7 – Výklad výsledků BIP	65
Příloha 8 – Rukopis a grafické projevy probanda č. 1	73
Příloha 9 – Rukopis a grafické projevy probanda č. 2	76
Příloha 10 – Rukopis a grafické projevy probanda č. 3	79

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Ukázky vývoje psací předlohy (Jeřábek, 2014, str. 60–61)

<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1849
<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1881
<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1884
<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1895
<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1909
<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1916
<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1921
<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1929
<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1930
<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1932
<p>a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z</p>	1954

Příloha 2 – Vzor tradiční psací předlohy (Písanka pro 2. třídu základní školy, 1. díl, schváleno MŠMT v ČR dne 24. 7. 2000.)

a b c	A B C	0
č d ě	Č D ě	1
e f g	E F G	2
h ch i	H Ch I	3
j k l	J K L	4
m n ň	M N ň	5
o p r	O P R	6
ř s š	Ř Š ť	7
t ť u	T Ť U	8
ú v y	V Y I	9
z ž	Ž	

Příloha 3 – Comenia Script

Strýček Rudolf vyrábí kozí sýry.

Comenia Script A, psané písmo bez sklonu.

Strýček Rudolf vyrábí kozí sýry.

Comenia Script A, psané písmo se sklonem.

Strýček Rudolf vyrábí kozí sýry.

Comenia Script A, psané písmo s použitím alternativních tvarových variant (f, k, y, R).

Strýček Rudolf vyrábí kozí sýry.

Comenia Script A, se sklonem psaná plochým seříznutým perem.

Strýček Rudolf vyrábí kozí sýry.

Comenia Script, psané písmo, kaligrafická forma.

Strýček Rudolf vyrábí kozí sýry.

Comenia Script B, psané písmo bez sklonu.

STUPNĚ FIXACE ve vztahu pohybu a formy

	I. stupeň nedostatečný	II. stupeň slabý	III. stupeň střední	IV. stupeň silný	V. stupeň nadměrný
CHARAKTE- RISTIKA	NEPEVNOST	UVOLNĚNÍ	URČITOST	a) NAPJATOST b) UTLUMENOST	KŘEČOVITOST
POHYB	zdůrazněný, nepořádný, vy- bíhavý, neří- zený, ospalý, bez napětí	plynulý, hbi- tý, štíhlý, pružný, elas- tický, hladký, ohybný	přesný, harmonický, ekonomický, jistý, dyna- mický	neživý, tvrdý, neelastický, monotómní, napjatý	zdůrazněný, kouskovitý, vybíhavý, úhlo- vitý, s třesem, rozsekáný, potácivý
FORMA	nespolehlivě vyjádřená	vyjádřená	přesně vyjád- řená	zpevněná strnulá	rozpadající se (neforemnost)
RYTMUS	předrytmický stupeň	rytmický stupeň	rytmický stupeň	nerytmi- cký stupeň	disrytmický stupeň
PISATEL	nestálý, kolí- savý, labilní, špatně se ovládá, nedos- tatečně vědomě zaměřený, roz- tržitý, infan- tilní, má pocit zdánlivé svobody, neekonomicky vynakládá síly	čilý, ovlivni- telný, povol- ný, přirozený, vřelý, psychicky pružný, má nižší odolnost vůči vlivům okolí, s méně rozvinutou pa- sivní vůlí	s relativně vyváženým vztahem vědomí a nevědomí, vyrovnaný, pozorný, se schopností přeorientace, ekonomicky vynakládá síly, zakotvený TĚD a TADY	potlačuje nevědomé im- pulzy, vytrvalý, nepovolný, s nedostatkem psychické elasticity, strojený, hůře přizpůsobivý, přepjatý	prudce reak- tivní, rozporný, neschopný se přizpůsobit, závislý na nevědomých impulzech, přetížený, nevypočítatel- ný, chybí mu výdrž a ekono- mie sil
TYP MOTORIKY DÍTĚ		MLADÝ ČLOVĚK	DOSPĚLÝ ČLOVĚK	STARÝ ČLOVĚK	DOSPÍVAJÍCÍ

Girlanda	
Arkáda	
Úhel	
Nitka	
Dvojoblouk	

Příloha 6 – Udělení souhlasu k poskytnutí osobních údajů a citlivých informací

Udělení souhlasu k poskytnutí osobních údajů a citlivých informací

Podle zákona č.101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, uděluji Kláře Palkoskové souhlas se zpracováním svých osobních a citlivých údajů ke studijním a vědeckým účelům, poskytnutých prostřednictvím osobnostního dotazníku, rukopisu, kreseb a zpětné vazby v rámci zpracování praktické části bakalářské práce na téma „Grafologie jako diagnostická metoda v kariérovém poradenství“, vedené na katedře celoživotního vzdělávání a podpory studia na Institutu vzdělávání a poradenství České zemědělské univerzity v Praze.

Souhlasím s tím, že jsem byl/a obeznámen/a s problematikou této bakalářské práce. Souhlasím také s tím, že jsem byl/a obeznámen/a o zachování důvěrnosti a anonymity v této bakalářské práci, a že všechny veřejně přístupné výstupy z výzkumu budou taktéž citovány anonymně.

V..... dne.....

Jméno a příjmení:

Podpis:

Příloha 7 – Výklad výsledků BIP (Hoskovcová a Vybíralová, 2011)

I: Pracovní orientace

Motivace k výkonu – nízké hodnoty

Lidem, kteří mají nízké hodnoty této škály, nejde přednostně vždy a kdykoliv o podání nejvyššího výkonu. Stálému vyčerpávání daných výkonnostních rezerv nepřikládají kladný smysl. Vědí, že by některé úkoly v principu zvládli lépe, nemají však ctižádost, aby vyhovovali vysokým nárokům. Pokud vidí, že je nějaký cíl těžko dosažitelný, dále se ho nedrží. Místo toho se přeorientují nebo změni priority. Podání mimořádných profesních výkonů není pro tyto osoby centrální stimul. V hospodářském kontextu jsou popisovány i tak, že jim chybí potřebný „drive“. Skromnost vzhledem k vlastním nárokům vede k tomu, že osoby s málo výraznou motivací k výkonu lze jen těžko motivovat k náročným a vyzývavým úkolům, což by se při řízení těchto osob mělo vzít bezpodmínečně v potaz. Málo vyvinutá motivace k výkonu se v dospělosti mění jen těžko, takže by se při výběru mělo dbát na to, abychom identifikovali jinou relevantní motivaci. Takové činnosti, které přednostně přitahují osoby se silnou motivací k výkonu, jako jsou podnikatelé, poradci nebo manažeři na vyšších úrovních, se jim zdají být málo přitažlivé nebo hodné úsilí.

Motivace k výkonu – vysoké hodnoty

Osoby s výrazně vysokými hodnotami kladou enormní nároky na vlastní výkon a berou na sebe i nadprůměrnou námahu, aby skutečně dosáhly toho, co si předsevzaly. I zvláště náročné úkoly a problémy posilují jejich angažovanost a motivují je, aby na jejich zvládnutí pracovaly s ještě větší energií. Drží se i cílů, u nichž je patrné, že jsou jen těžko dosažitelné. Při své činnosti kladou sami na sebe vysoké nároky a pracují rozhodně na tom, aby vyhověly vlastním měřítkům.

Tyto osoby se z větší části motivují tím, že se jim otevírá možnost podat mimořádné pracovní výkony. Vysoké hodnoty vypovídají o ochotě investovat podstatnou část životní energie do cílů, které jsou pro probanda důležité. V extrémním případě se vlastní cíle průběžně posunují směrem nahoru, aby se zachovala výzva k výkonu. Osoby motivované výkonem jsou často se svými výsledky spokojené jen krátkodobě a usilují o stálou optimalizaci svých kompetencí. Zvláště u osob extrémně motivovaných výkonem to vede v mnoha případech k vyčerpávání nebo dokonce překračování fyzickým možností – se všemi s tím spojenými riziky. Osoby motivované výkonem ve vysoké míře vyhledávají obecně rádi takové profesní kontexty, ve kterých je mnoho prostoru „směrem vzhůru“ a kde jsou výsledky vlastní angažovanosti jasně patrné jako např. v prodeji nebo svobodném podnikání. Tyto osoby lze v profesním životě popsat následujícím motem: výše, rychleji, dále.

Motivace k utváření – nízké hodnoty

Osoby s málo výrazným motivem k utváření málo pociťují vnitřní popud, aby se angažovali pro změnu a restrukturuaci svého okolí. Jejich síle leží více v kontinuitě a opatrování stávajícího stavu. Možnost ovlivnit procesy ve své činnosti pro ně nepředstavuje významný motivující faktor. Nemají potíže se začleněním do existujících struktur a pracovat v rámci předepsaných hranic. Možnost působit na okolí a ovlivňovat procesy je pro ně málo přitažlivá. Moc je pro ně pojem s málo kladným významem a prostor k projevení moci aktivně nevyhledávají a netvoří. Právě pro činnosti, u kterých je základním předpokladem důsledné využití poskytnutého prostoru, nejsou takové osoby ani motivující, ani vhodné. Na druhé straně můžou lidé s malou motivací k utváření výkonně a s profesní spokojeností vykonávat činnosti, které vyžadují výrazné přizpůsobení se existujícím strukturám a které v tomto směru poskytují málo prostoru pro změnu. Do výše jmenovaných pozic nedoporučujeme umisťovat osoby s vysokou motivací k utváření, protože budou patrně brzy nespokojené se svou činností.

Motivace k utváření – vysoké hodnoty

Pro osoby s vysokými hodnotami této škály je velmi významné, aby se mohly aktivně podílet na změně a utváření svého prostředí. V souladu s tím usilují

o povolání s velkým prostorem k utváření ke změně. S velkým nasazením uskutečňují své představy a nápady. Osoby motivované k utváření jsou ochotné vyrovnávat se i se silným odporem, když je nadchne nějaký úkol. Tyto lidi je často nutné spíše brzdit než povzbuzovat. Je pro ně velmi motivující, když se jim podaří odstranit chyby, prosadit něco nového a uskutečnit vlastní představy. Pro vedoucí síly, které se ve svých podnicích musí velmi rychle vyrovnávat s měnícími se podmínkami prostředí, je vysoká motivace k utváření předností, protože pro tyto osoby má taková činnost hodně povzbuzujícího – za takových rámcových podmínek se musí stále nacházet nové prostory pro činnost, měnit struktury a optimalizovat procesy. Možnost výkonu moci je pro tyto osoby důležitým podnětem pro profesní výkon a velké profesní nasazení.

Motivace k vedení – nízké hodnoty

V rámci pracovní činnosti vést další lidi nepředstavuje pro osoby s nízkými hodnotami žádný zvláštní podnět. Odborné kompetence jsou oproti tomu častěji ohniskem jejich angažovanosti. Příčí se jim zasahovat do akčního prostoru druhých lidí nebo usilovat ve skupině lidí o její vedení. Při udělování příkazů se necítí zcela „ve své kůži“. Pokud je k dispozici vedoucí pozice, neusilují o ni s velkou vervou. V pracovních skupinách využívají osobní schopnosti spíše pro zvládnutí odborně náročných úkolů. Zatímco škála motivace k utváření směřuje motivaci k převzetí vlivu na procesy a struktury, pak se škálou motivace k vedení postihuje úsilí o *sociální vliv* – tedy vedení v užším smyslu. Osoby s nízkými hodnotami mají nejen malou motivaci k přebírání vedení, ale chybí jim také rysy typické v sebeobrazu vedoucích pracovníků, jako je vyzařování autority.

U četných osob s nízkými hodnotami této škály se nízká motivace k vedení pojí s vysokým hodnocením odborně náročných otázek. Vnímají sami sebe spíše jako specialisty nebo funkce ve štábu, méně pak jako odpovědné v první linii. Chybí jim zpravidla jistá „pozitivní agresivita“, která je nutná pro úspěšné vnímání vedení – vedení musí být chtěné jako intencionální ovlivňování.

Motivace k vedení – vysoké hodnoty

Pro osoby s výrazným motivem k vedení má velký význam, aby přebíraly v rámci svých činností také vedoucí úkoly. K jejich profesním cílům patří řídit a koordinovat činnosti druhých lidí. Pokud je to nutné, jsou schopni zasahovat do akčního prostoru druhých lidí. Bez zaváhání dávají odpovídající příkazy. Ve skupinách rádi obsazují vedoucí pozice a vychutnávají, pokud můžou ostatní nadchnout pro své pojetí a získat je na svou stranu. Vnímají sami sebe jako vedoucí osobnosti a připisují si znaky typické pro vedoucí síly, jako je schopnost nadchnout ostatní nebo poskytnout orientaci. Osoby s vysokými hodnotami škály prožívají svůj sociální vliv jako silný a kompetentní. Očekávají, že je lidé zpravidla budou následovat a poslouchat.

Při vysokých hodnotách těchto škál je nutné ověřit následující: zvláště pokud vedoucí síly přebírají odpovědnost vedoucího po delší dobu, mají omezené možnosti pro otevřenou a realistickou zpětnou vazbu o svém chování. Škála výrazně koresponduje se skutečně dosaženou příčkou v hierarchii, do té míry se tedy ukazuje typický sebeobraz pro vedoucí síly. Škála ostatně obsahuje především pozitivně konotované aspekty chování vedoucího jako např. schopnost nadchnout a motivovat. Ovšem nevylučujeme, že u této dimenze může dojít k jistým diskrepancím mezi sebehodnocením a hodnocením druhou osobou. V této souvislosti lze např. v rámci koučingových opatření použít odpovědi na jednotlivé otázky jako základ rozhovoru a zároveň srovnat s hodnocením druhou osobou.

II: Pracovní chování

Svědomitost – nízké hodnoty

Osoby s nízkými hodnotami škál investují jen nerady hodně úsilí do stoprocentního a velmi precizního provedení úkolů. Pokud jde o jednotlivosti a trpělivost, ztrácejí pro ně příslušné činnosti relativně rychle svou přitažlivost. Cení si místo toho spíše pragmatických řešení a jsou názoru, že ne každý úkol musí být proveden dokonale. Spontánnost je jim důležitější než exaktní dodržení dohod a lhůt. Úkoly, které jsou spojeny po delší dobu s vysokými nároky na výdrž a důkladnost, nejsou pro tyto osoby zvláště vhodné. Málo svědomité osoby se přednostně zabývají činnostmi, které zvládají bez dlouhých příprav.

Pro řadu úkolů jsou vhodnější spíše pragmatici než perfekcionisti, spíše osoby s rychlým rozhodováním a malou orientací na detail. Právě vyšší vedoucí pracovníci jsou často méně svědomití. Vnímají sami sebe spíše jako osoby, které si zachovávají hrubý přehled. Oproti tomu existují činnosti, pro které je vysoká svědomitost nutným předpokladem jako u mnoha úkolů v technické oblasti nebo v kontrole. Tam můžou nízké hodnoty svědomitosti představovat možné riziko při plnění úkolů.

Svědomitost – vysoké hodnoty

Při plánování a provádění činností se výrazně svědomité osoby projevují jako velmi spolehlivé. Pokoušejí se každou začatou úlohu zpracovat tak pečlivě a precizně, jak je jen možné. Přitom je pro ně velmi důležité korektní dodržení dohod a lhůt. Pečlivost je pro ně velmi důležitá, i když často musí investovat mnoho času, aby výsledek práce vyhovoval jejich osobnímu standardu. Zůstávají s vytrvalostí u věci, která vyžaduje dotažení jednotlivostí a detailů. Při spolupráci s ostatními dbají i na jejich přesnost a spolehlivost. Protože se sami vysoce angažují pro optimální vypracování úkolu, očekávají i od ostatních odpovídající pečlivost. Tak se snadno ponoří do jednotlivostí, jakož i do fundovaného řešení problémů. Pro činnosti, které jsou náročné na pečlivost a přesnost, jsou zvláště vhodní. Ostatní lidé vnímají osoby s vysokými hodnotami svědomitosti často jako pedantské, puntičkářské a perfekcionistické. Škála koreluje mírně negativně s příjmem. Vysvětluje to patrně fakt, že právě lidé na vysokých vedoucích pozicích se často musí spokojit s méně svědomitým zpracováním detailů nějakého úkolu. Velmi svědomití lidé vyhledávají spíše profesní úkoly, které vyžadují hlubší a pečlivé zpracování.

Flexibilita – nízké hodnoty

Osoby s nízkými hodnotami této škály se nesnadno přizpůsobují měnícím se podmínkám a změnám. Protože se cítí lépe ve stabilním a jasně uspořádaném prostředí, nevyhovuje jim stálá konfrontace s novými situacemi. Ve své činnosti dávají přednost definovaným úkolům, které nejsou zatížené vysokou měrou nejednoznačnosti – v podmínkách tohoto druhu pracují neefektivněji. Na své pracovní prostředí působí jako stabilizující a vypočitatelný prvek. Oproti tomu se necítí často dobře v profesních úkolech, které jsou charakterizovány vysokou měrou nejistoty.

Když podnik stojí před velkými změnami a restrukturalizací, pak je pro tyto osoby poněkud těžké přizpůsobit se novým podmínkám a odpovídajícím způsobem se změnit. Sami sebe vnímají jako méně pohyblivé a dávají přednost činnosti ve stabilním prostředí. Stálá změna v mnoha organizacích může tyto osoby stavět před stálé potíže. Při výběru má tedy smysl nabídnout jim činnost, kde se dá čekat strukturně jistá kontinuita.

Flexibilita – vysoké hodnoty

Osoby s vysokými hodnotami se snadno přizpůsobují měnícím se podmínkám nebo nepředvídaným změnám. Vyhovuje jim, pokud jsou konfrontovány se stále novými výzvami a mohou se zabývat neznámými problémy. Neznámo jim nezpůsobuje nepohodu, protože mají talent improvizovat a jsou stále otevřeny novým zkušenostem. Omezuje je jen v malé míře, pokud není úkol jasně definován, protože mohou tolerovat vysokou míru nejistoty a vyrovnávat se s důvěrou s novými situacemi.

Tyto osoby se během procesu změny rychle přizpůsobí novým podmínkám. Nebezpečí, že by novoty nebyly přijaty „z principu“, je u těchto lidí nízké. Rizika spojená s extrémně vysokými, izolovanými hodnotami této škály se mohou vyskytnout v určitých profesních kontextech, pokud k centrálním požadavkům činnosti patří kontinuita: např. pokud se mají tvořit velmi dlouhodobé vztahy se zákazníkem.

Rozhodnost – nízké hodnoty

Osoby s nízkými hodnotami popisují samy sebe jako lidi, kteří jsou často nejistí vzhledem k optimálnímu postupu při zvládnutí svých úkolů. Pokud se rozhodnou pro určitý způsob konání, ještě nějaký čas váhají, než začnou s jeho realizací. Čas od času je jim zatěžko zaměřit svou pozornost na relevantní aspekty, protože mají sklon k tomu, aby se nechávali rozptýlit dalšími věcmi – například dalšími nevyřešenými problémy. Zvláště v nepříjemných úkolech je tendence odsouvat jejich zpracování a zdržovat je. Pro málo činorodé lidi je důležité, aby si kladli stále znovu přehledné a dosažitelné dílčí cíle – tak se jim může podařit snáze zvládnout i komplexní nebo spíše nepříjemné činnosti.

Osoby s nízkou rozhodností nemají obecně sklon k rychlým rozhodnutím, ale často se přou sami se sebou, než se pustí do nějaké činnosti nebo proměny

rozhodnutí v čin. Tato opatrnost působí na lidi v okolí v některých situacích zdlouhavě. Ovšem nelze bezprostředně posuzovat kvalitu jejich výkonů. Málo rozhodné osoby se trápí více, než se pustí do nějaké činnosti. Oproti velmi rozhodným osobám nemusí ovšem zdaleka zaostávat ve výsledcích své práce. Činnosti, které vyžadují rychlé rozhodování v situaci nejistoty, tyto osoby s nízkými hodnotami rozhodnosti obecně nevyhledávají.

Rozhodnost – vysoké hodnoty

Osoby s vysokými hodnotami škál se mimořádně rychle a cíleně pouštějí do svých úkolů. Pokud bylo rozhodnuto o určitém postupu, začínají okamžitě s realizací svých myšlenek. Přitom jsou schopny zaměřit svou pozornost na relevantní aspekty, aniž by se nechaly rozptýlit nebo ochromit jinými záležitostmi. Jiné informace jsou často doslova ztlumeny. Velmi rozhodné osoby jsou často vnímány jako lidé, kteří si s potížemi nedělají dlouho starosti, ale bezprostředně přecházejí k činu. Stanoví cíle, které s vytrvalostí sledují a mají ve velké míře schopnost efektivní sebeorganizace. Složitě úkoly zvládají spojením dosažitelných dílčích cílů.

Ostatně je nutné na tomto místě podotknout, že lidé velmi rozhodní se sice rychle pouštějí do řešení úkolů a věnují se jim s vysokým soustředěním, ale z toho nemusí bezpodmínečně plynout nadprůměrná kvalita pracovních výsledků. Přednost je dáвана činností, ve kterých je nutno rozhodovat a jednat také za nejistoty a málo definovaných rámcových podmínek. Vzhledem k tomu může tkvět potenciální riziko v tom, že fázi analýzy situace a sběru informací před rozhodnutím je věnováno málo času. Po rychlém rozhodnutí jsou pak případně nutné „úpravy kurzu“ nebo rozhodnutí, zpětně posuzované jako chybné; při výrazné síle prosazení může navíc zvítězit nad ostatními možnostmi řešení.

III: Sociální kompetence

Senzitivita – nízké hodnoty

Osoby s nízkými hodnotami této škály jsou si nejjisté v řadě sociálních situací při vnímání pocitů svých partnerů a odhadu přiměřeného chování. Není jim vždy zcela jasné, jak ostatní lidé jejich chování chápou a interpretují. Ve zvláště těžkých rozhovorech se tedy necítí dobře a jejich zvládnutí je nad jejich síly.

Lze si ovšem také představit, že situaci rozhovoru a stav partnera neprožívají vůbec jako problematické, i když tomu tak ve skutečnosti je. Pokud je nutné zvládnout úkoly, které vyžadují vysokou míru senzitivity, například úkoly spojené s vedením lidí nebo činnosti s náročnými kontakty se zákazníky, je v této oblasti nutný další osobnostní vývoj. Pro tyto osoby je zvláště důležité, aby dostávaly strukturovanou a realistickou zpětnou vazbu o tom, jak je v různých situacích vnímají jiní lidé. Dobrým základem takové zpětné vazby, která může mít úspěch, jsou koučingová a tréninková opatření.

Senzitivita – vysoké hodnoty

Osoby s vysokými hodnotami škál samy sebe popisují jako jedince, kteří mají v kontaktu s ostatními jemný čich pro jejich nálady a v rozhovoru dokážou vnímat diferencovaně emoce a konflikty, které „leží ve vzduchu“. Pozoruhodně rychle zjistí, jak náročnou situaci v rozhovoru zvládnout. Tato vysoká míra schopnosti vcítění jim dovoluje, aby se naladili i na obtížné a těžko přístupné lidi, aby interpretovali přiměřeně velký počet různých situací přiměřeným způsobem a vyladili na to své chování.

Tento trs schopností je zvláště důležitý při personálním doprovázení změn v podniku, kdy je zpravidla nutné prosadit nepříjemné rozhodnutí. Vysoká míra senzitivity nabízí šanci přiměřeně zohlednit „lidskou komponentu“ a optimalizovat s tím spojené výsledky jednání.

Právě u této škály je ostatně nutné dbát na následující: u této dimenze je velmi pravděpodobná diskrepance mezi sebeobrazem a cizím hodnocením. Osoby, které samy sebe prožívají jako vysoce vnímavé a citlivé, mohou být při hodnocení někým jiným hodnoceny naprosto opačně. Proto by se u této škály měl klást důraz na to, aby se umožnilo srovnání sebehodnocení a hodnocení druhou osobou. Při velkých rozdílech se poměrně často objevuje ta potíž, že málo citlivé osoby nejsou příliš přístupné zpětné vazbě.

Schopnost kontaktů – nízké hodnoty

Osoby s nízkými hodnotami škál se v sociálních situacích chovají spíše zdrženlivě a spíše zřídka se samy od sebe s někým pustí do hovoru. Někdy trvá chvíli, než navážou nové známosti. To může být na jedné straně podmíněno tím, že jim stačí malý okruh

blízkých přátel a známých. Další stránkou může být nejistota nebo nesmělost v různých sociálních situacích, takže na své okolí působí rezervovaně a zdrženlivě. Když tyto osoby přebírají profesní úkoly, které vyžadují častou iniciativu při navazování kontaktů, jako je tomu u vedoucích sil nebo u obchodníků, měla by jim v této oblasti být poskytnuta podpora prostřednictvím různých intervenčních opatření. Kromě oslovování druhých lidí je pro tyto osoby i nesnadné budování osobních sítí, které můžou využít při problémech. Při zachovávání vztahů jsou málo ofenzivní a je pro ně těžké aktivně vytvářet svazky – například s kolegy nebo se zákazníky. V tomto ohledu spíše vyčkávají a jsou málo iniciativní.

U této škály je nutné brát ohled na následující: introverze nebo extraverte jsou v jistém smyslu rysy temperamentu, a proto s velkou pravděpodobností v průběhu života relativně stabilní. Touto škálou uchopené oblasti konstruktů, tedy schopnosti kontaktů a vztahů, jsou ovšem prostřednictvím odpovídajících opatření zajisté částečně ovlivnitelné.

Schopnost kontaktů – vysoké hodnoty

Osobám s vysokými hodnotami této škály nedělá potíže oslovit ostatní, navazovat kontakty s neznámými lidmi a vybudovat si síť osobních vztahů. Disponují velkou jistotou a nezaujatostí v zacházení s druhými lidmi. Jak v profesním, tak v soukromém prostředí jsou otevření osobnímu kontaktu a cení si možnosti být ve spojení s četnými lidmi. Je pro ně zvláštním povzbuzením, pokud mají možnost potkávat stále nové lidi. Jejich četné kontakty umožní, aby našli při nejrůznějších potížích vhodnou osobu. Na vedoucích pozicích nebo v rámci obchodní činnosti je vysoká schopnost kontaktů vhodným předpokladem; kromě toho usnadňuje integraci do existujících týmů a upevňuje vztahy uvnitř pracovní skupiny.

Pro osoby s vysokou schopností kontaktů jsou náročné činnosti, které nabízejí málo možností pro osobní setkávání a vyžadují hodně samostatné práce. Navazování vztahů a péče o kontakty znamená pro tyto osoby významný stimul a je často výslovně vyžadován ve smyslu potřeby komunikativního setkávání.

Sociabilita – nízké hodnoty

Osoby s nízkými hodnotami v této oblasti nepatří k lidem, kteří by chtěli být všude oblíbení. Je pro ně málo významné, zda je ostatní vnímají jako příjemné

a ohleduplné. Kritiku a nepříjemnou pravdu dokážou otevřeně vyslovit a dokážou přitom unést, pokud tím druhého urazí nebo mu ublíží. Tolerují, pokud na ně někdo reaguje nevrle, protože pro ně vede často k cíli nikoliv harmonie, ale třenice a konfrontace. Na druhé lidi působí výrazně nebo také provokativně. Ví se o nich, že upřímně řeknou to, co si myslí a nepatří k těm, kteří ostatním lichotí, aby si získali sympatie. Tímto postojem se jim daří angažovat se i pro nepopulární opatření, při jejichž realizaci by někdo jiný mohl mít potíže.

Pro nemálo činností je nízká sociabilita jistě spíše předností než záporem. Je s ní spojená vysoká nezávislost na mezilidské harmonii, která dovoluje věčně vyřešit i konflikty velmi nabitě napětím a nezastírat je neúnosnými kompromisy nebo předčasnou harmonizací. Právě pro úkoly, při kterých je nutná aspoň v určitých úsecích práce zjevná polarizace, jako např. u obhájce ve věcech trestních, se nízká sociabilita osvědčuje jako výhodná. Možné potíže vznikají u těchto osob nejspíše při bezkonfliktní integraci do týmu. Další informace k tomu poskytne škála orientace na tým.

Sociabilita – vysoké hodnoty

Pro osoby s vysokými hodnotami v oblasti sociability je významné, aby je ostatní vnímali jako přátelské a ohleduplné. Cení si harmonického soužití a snaží se, aby na své okolí působili jako vyvažující a integrující prvek. Pokud musí kritizovat druhé lidi, pak dávají přednost nepřímému způsobu, protože se chtějí vyhnout tomu, aby svůj protějšek urazili. Je pro ně těžké vyslovit otevřeně nepříjemné věci, protože by tím na sebe mohli přitáhnout zlobu nebo nelibost. K ostatním lidem přistupují s dobrou vůlí a jsou tedy vnímáni jako milí a pomáhající lidé.

Ochota spojená s vysokou sociabilitou, velkoryse a s dobrou vůlí reagovat na chyby ostatních a připravenost k jistému přizpůsobení se potřebám sociálního prostředí, usnadňuje obecně těmto lidem integraci do týmů. Jsou stejnou měrou oblíbení i ochotní pomoci a přebírají při konfliktech rádi vyvažující, moderující funkci. Nevýhodou je – zvláště ve vedoucích pozicích – úsilí o harmonii, takže se v jednotlivých případech může příliš dlouho sledovat jednohlasně přijímaná strategie řešení, i když by bylo na místě vystoupit s větší rozhodností a tvrdostí ve prospěch jiného postupu.

Orientace na tým – nízké hodnoty

Osoby, které jsou málo orientované na tým, považují za důležitou vysokou autonomii a samostatnost při práci. Nechtějí být závislí na podpoře druhých lidí. Je pro ně velmi důležité, aby nesli sami zodpovědnost za své pracovní výsledky. Jsou toho názoru, že týmová práce nemusí být ze zásady nadřazena práci jednotlivce. V činnosti, která jim dovolí ve velké míře samostatnou a především nezávislou činnost, se budou cítit nejlépe.

Nízká orientace na tým je vhodná v prostředí, ve kterém se počítá s osobním výkonem. To je případ externí práce pro firmu, ale i zde se v poslední době čím dále tím více objevují přednosti obchodních týmů. Osoby málo orientované na tým vnímají pracovní skupiny jako „sběrné nádrže“, kde méně výkonní profitují z výkonů silnějších. Zdůrazňují sice důležitost spolupráce, ale zpravidla jsou přesto názoru, že si mnohé úkoly nejlépe vyřeší sami. Celkově jsou tito lidé spíše „osamělí vlci“, kteří aspoň ve své profesní činnosti chtějí jednat samostatně a nezávisle.

Stále složitější úkoly vyvolaly nutnost přehodnotit tento postoj, což vedlo v mnoha podnicích k zesílenému požadavku týmové práce. Pokud to bude součástí profesních požadavků, může být pro popsané osoby nutné rozšíření spektra chování: mnohé činnosti budou v budoucnosti vyžadovat nejen samostatnou a nezávislou činnost, ale zároveň ochotu osobně se stáhnout v zájmu úspěšné kooperace v týmu.

Orientace na tým – vysoké hodnoty

Osoby s výraznými hodnotami v této dimenzi jsou ve vysoké míře přístupné kooperaci a hodnotí spolupráci s ostatními jako mimořádně cennou. Do prosazení týmových rozhodnutí se aktivně zapojují a jsou ochotni přenášet kompetence a rozhodnutí na skupinu, respektive na jednotlivé členy (schopnost delegovat), nebo se s nimi dělit. Osoby s vysokými hodnotami této škály mají zpravidla sklon nadřazovat výkony týmu nad součet jednotlivých výkonů. Zároveň zpravidla vycházejí z toho, že se v týmové myšlence mohou různé jednotlivé příspěvky zformovat do nové kvality. Setkání s ostatními je povzbuzuje. V týmu rádi přebírají funkce, od kterých si slibují další vývoj skupiny a společného výsledku. Při spolupráci angažované podporují druhé a sami podporu přijímají. Potíže se nesnaží vyřešit sami, ale čerpají ze zdrojů týmu.

Schopnost prosadit se – nízké hodnoty

Osoby s málo výraznou schopností se prosadit nemají sklon k tomu, aby dominovaly nad ostatními a ve skupině nebojují za bezpodmínečné prosazení svých názorů. Pokoušejí se dosáhnout svých cílů pomocí kompromisu, nikoliv dominancí a autoritou. Pokud je nutné dosáhnout shody, mají sklon k poddajnosti a netrvají na svém stanovisku. V situacích, kdy je ostatní přesvědčují o svých nápadech, se vzdávají rychleji, než jak by to bylo pro vyřízení jejich záležitostí užitečné.

I když schopnost prosadit se koreluje s formální hierarchickou pozicí, pojímá tato škála nejen schopnost nařizovat. Obsahuje i rysy, které bychom v běžném smyslu označili jako odolnost nebo v extrémním případě jako tvrdošijnost. Nízké hodnoty vypovídají spíše o povolnosti, sociální ovlivnitelnosti a ochotě k rychlému kompromisu. Podle požadavků konkrétní činnosti to může být jak předností – při zvýšených požadavcích na integraci a schopnost kompromisu – tak nevýhodou, jako jsou vysoké požadavky na iniciaci a implementaci změn.

Schopnost prosadit se – vysoké hodnoty

Osoby s vysokými hodnotami této škály samy sebe popisují jako dominantní v kontaktu s ostatními. V diskusích jsou ofenzivní a vytrvale zastávají svůj postoj. Jejich tvrdošijná argumentace často vede k tomu, že v rozepřích prosadí své cíle. Především osoby, které na sebe nedokážou upoutat takovou pozornost, vnímají tyto osoby nezdědka jako velmi přesvědčené o vlastních představách a zároveň autoritářské nebo nekompromisní. V mnoha profesních úkolech, především na obtížných vedoucích pozicích, se jim to může hodit. S velkou schopností prosadit se ostatně často pojí nízká ochota ke vcítění (nikoliv nutně neschopnost vcítění) a méně výrazná orientace na spolupracovníky; i když to neodpovídá sebeobrazu. Právě v této oblasti je u četných vedoucích pracovníků, zvláště u těch s dlouholetou prací ve vedoucí pozici, velká diskrepance mezi sebeobrazem a hodnocením druhou osobou. Tato skupina osob prožívá samu sebe jako schopné se prosadit, ale zároveň jako orientované na tým, vcítující se a podporující – což jejich podřízení zdaleka nemusí vnímat stejně. Vysoké hodnoty v oblasti prosazení, senzitivity a orientace na tým by se měly vzhledem k tomu brát jako poukaz na důkladnější exploraci. Důležité je při tom tematizovat reálné

situace, ve kterých hraje významnou roli prosazení a vcítění se. Tímto způsobem se často dají generovat další hypotézy, které vedou k jasnějšímu hodnocení.

IV: Psychická konstituce

Emocionální stabilita – nízké hodnoty

Osoby s nízkými hodnotami v oblasti emocionální stability potřebují určitý čas, než překonají neúspěch a porážku. Často se cítí zbaveni odvahy, nedostateční a někdy přetížení. Když je něco tíží nebo si dělají starosti, pak je pro ně zvládnání jejich úkolů těžké. Částečně to vyplývá z náročné životní fáze nebo aktuální zátěžové situace. Některé osoby však popisují časté výkyvy nálad a emocionální nestálost po delší dobu. Zatímco toto nemusí ovlivnit výkonnost u všech pracujících významným způsobem, existují profesní úkoly, které mohou pohodu dále snižovat, jako činnosti, které jsou spojené se silným psychickým tlakem. Střední nebo mírně podprůměrné hodnoty v oblasti emocionální stability by ovšem při výběru neměly představovat automaticky faktor pro vyloučení. Mnohým lidem se daří kompenzovat své potíže v této oblasti přiměřeným způsobem, takže se neprojeví snížení výkonu nebo jiné problémové situace. Výstražným signálem, který by měl být prohořeno v hlubší exploraci odolnosti vůči psychické zátěži, představují velmi nízké hodnoty v této oblasti. Zde by se mělo – zvláště v situaci výběru – probandovi otevřeně vysvětlit, které emocionální nároky jsou spojené s činností, jež přichází v úvahu. Ve spojení s tím (např. pomocí situačních otázek, viz Schuler, 1992) může být zjištěno, jak proband podle svého názoru dokáže zacházet s řadou načrtnutých emocionálně náročných situací a jak by na ně reagoval. Jinak by bez jasného a vůči probandovi transparentního vztahu k nárokům povolání mohla být oslabena sociální validita výběrové situace.

Emocionální stabilita – vysoké hodnoty

Emocionálně vysoce stabilní osoby se vyznačují v zacházení s neúspěchy, chybami a osobními problémy velkou uvolněností. S neúspěchem se rychle vyrovnají, navíc se jim daří po osobních porážkách najít novou motivaci. Mají optimistický a pozitivní přístup k životu a necítí se být omezení intenzivními negativními emocemi. Při potížích a neúspěších dokážou negativní pocity z větší části kontrolovat a nenechají se jimi ochromit v práci. Stabilita těmto lidem dovoluje

úspěšně zvládat takové činnosti, ve kterých jsou vystaveni vysokému psychickému tlaku. Při rostoucí komplexnosti pracovní reality a stále stupňované soutěži lze očekávat, že nároky v této oblasti budou stále stoupat.

Odolnost vůči zátěži – nízké hodnoty

Zatímco emocionální stabilita zachycuje především citové vyrovnávání se s náročnými situacemi, směřují otázky této škály spíše k psychickým atributům. Obě škály vysoce korelují, protože často je psychická nepohoda spojená s tělesnými obtížemi. Přesto se obě dimenze díky různým obsahům položek hodí k exploraci různých aspektů možného konstruktů „celková stabilita“.

Osoby s nízkými výsledky udávají, že při silné zátěži rychle dosáhnou hranice své výkonnosti. Pokud jsou po delší dobu vystaveni vysokým nárokům, cítí se vyčerpaně a podrážděně nebo nervózně. Ve fázích, kdy musí intenzivně pracovat, jejich energie a výkonnost klesá. Psychologicky to znamená, že ochota postavit se stále rostoucí zátěži je spíše malá. Při nízkých hodnotách škál se nemusí nutně zároveň objevit zdravotní potíže. Škála zachycuje spíše kognitivní reprezentaci toho, co člověk sám od sebe očekává. Extrémně nízké hodnoty – což je v rozhovoru nutné vyjasnit – poukazují na jistý postoj, kterým se proband „šetří“. Pokud by se to v dalším diagnostickém pohovoru potvrdilo, lze doporučit, aby se probandovi přesně objasnila zátěž spojená s činností a srovnala se s psychickými limity probanda – v případě přílišné zátěže není spokojena ani jedna strana.

Odolnost vůči zátěži – vysoké hodnoty

Tyto osoby mimořádně dobře zvládají vysokou zátěž. Málo je omezení, pokud se po delší čas musí vystavit stálým vysokým nárokům. Mají velké rezervy energie. V období, kdy musí intenzivně pracovat, pozoruhodně dobře zvládají hospodaření se svými silami a zachovávají si jak pracovní sílu, tak výkonnost. Vysoké hodnoty na této škále nemusí nutně znamenat nepřítomnost tělesných potíží, protože právě ty osoby, které se na základě vlastního přání stále vystavují vysoké zátěži, se musí často vyrovnávat s odpovídajícími tělesnými symptomy. Tyto buď ignorují (nehodná varianta) nebo kompenzují odpovídající vyrovnávací aktivitou. Osoby, které se po delší dobu vystavují silné zátěži a zčásti na základě extrémně

vyhrocené motivační struktury zanedbávají kompenzační aktivity, by měly být nasměrovány k intenzivnějšímu vnímání svého těla.

Probandovi by se mělo otevřeně vysvětlit, v jakém směru může být odolnost vůči zátěži významná pro pozdější činnost a v čem spočívají konkrétně zdroje zátěže, které je nutné zvládnout.

Sebevědomí – nízké hodnoty

Osoby s nízkými hodnotami škály sebevědomí se v mnoha situacích obávají toho, jak budou na ostatní působit a jaký zanechají dojem. Možné hodnocení druhou osobou si stále uvědomují a to omezuje v některých případech jejich chování. Je mnoho příležitostí, kdy by si jí přály, aby působily více sebejistě a méně nervózně, jako např. když musí mluvit před větší skupinou lidí nebo stojí z jiného důvodu ve středu pozornosti. Kritika je může znejistit, zvláště pokud je stroze formulovaná. Ostatním lidem může tato tendence ujít, často si jí všimnou jen pozorní pozorovatelé. Nízké hodnoty této škály nemusí nutně vypovídat o nízké výkonnosti, naopak právě anticipované hodnocení druhými osobami může být pro tyto osoby významným stimulem k dalšímu výkonu. Problematičtější by mohlo být, pokud by pozice, na kterou kandidují, byla spojena s mnoha reprezentačními úkoly, které vyžadují verbální pohotovost a emocionální nezávislost. Zde by měla při obsazení pozice takovou osobou následovat pomoc ve formě speciálně připravených tréninkových opatření a koučingu.

Sebevědomí – vysoké hodnoty

Téměř ve všech sociálních situacích se vysoce sebevědomí lidé dobře ovládají. Jejich vystupování je přesvědčivé a sebejisté. Nečiní jim potíže mluvit před skupinou nebo se z jiného důvodu stát středem pozornosti. Jsou relativně nezávislí na tom, co si o nich myslí druzí lidé. Pokud mají pocit, že jsou odmítáni, pak je to příliš nezátěžuje. Jsou sami se sebou spokojeni a jsou si vědomi svých kladů a nedostatků. Působí vyrovnaně, ve shodě sami se sebou a toto ve smyslu sebejistoty a suverenity také vyzařují. Proto jsou schopní také přijímat jednoznačnou kritiku, aniž by tím trpěl pocit vlastní hodnoty. Ostatně při extrémně vysokých hodnotách, podobně jako u emocionální stability, může být i snižená ochota vyrovnávat se s kritickou zpětnou vazbou nebo reflektovat z vlastní iniciativy působení na ostatní. U extrémně sebevědomých

osob, pokud máme poukazy na škodlivé tendence v chování, může být užitečné zjištění dosavadních změn v chování. Je vhodné ověřit, do jaké míry se na základě kritické zpětné vazby takový člověk změnil, nebo zda přiměřeně k motu „jsem, jaký jsem“ sice uznal přání či nutnost změny, ale nerealizoval ji.

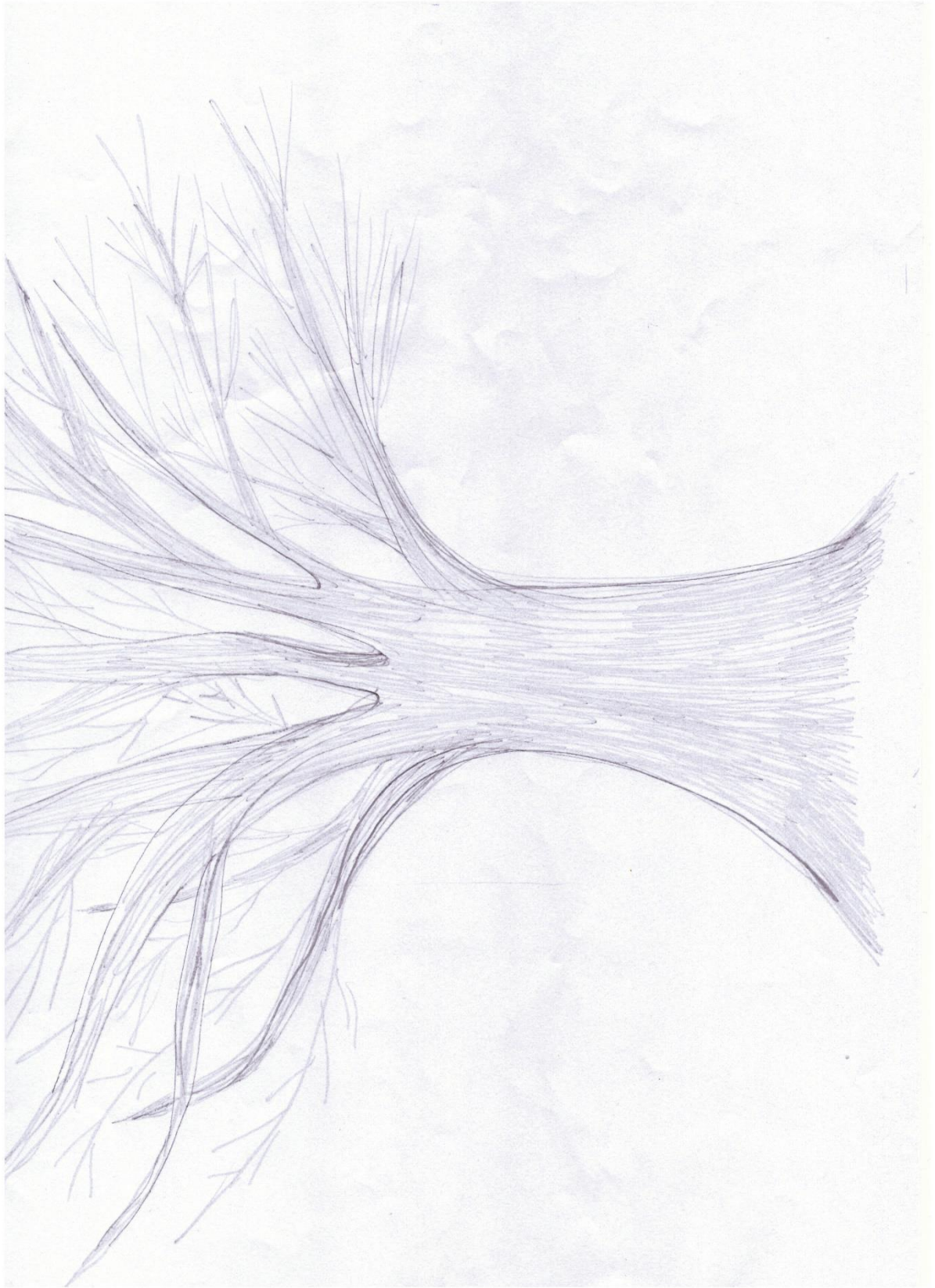
Navíc k shora popsaným škálám lze vypočítat ještě dodatečné škály, které nám můžou dát námět na další témata pro prohlubující rozhovor. Zčásti se skládají z položek, které jsou reprezentovány i v jiných škálách; některé položky slouží vyložene těmto škálám. Vědomě jsme nevytvářeli žádné normy nebo obširnější výklad vyhodnocení, protože jsme ještě nenasbírali jednoznačné důkazy o diagnostické hodnotě těchto škál a zatím nejsou integrované ani do vyhodnocení, ani do zpětné vazby. Lze proto doporučit, aby tyto aspekty byly interpretovány se zvláštní opatrností, dokud nebudeme mít k dispozici další zjištění a praktické zkušenosti. V současné době je cílem pouze poskytnutí dalších námětů pro diagnostický rozhovor.

Tabulka 9 poskytuje přehled dodatečných škál.

Příloha 8 – Rukopis a grafické projevy probanda č. 1

Pátek 26. ledna 2018

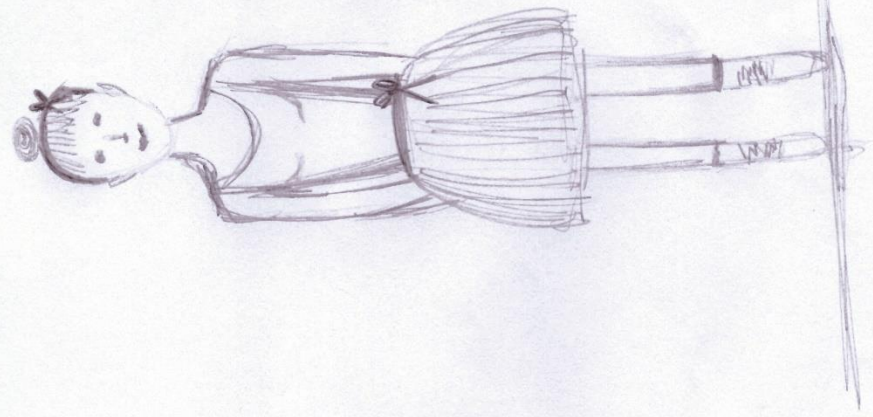
Dnes ráno jsem vstala ve 4 hodiny ráno.
A už jsem věděla, že dnešek bude dost špatný
den. Bublínky u nosu, celý tělo se svíjí bolavě.
Také jsem opět unavená a čeká mě 10 hodin v práci.
Přišla jsem do práce, udělala jsem si ani kafe jako
obvykle. Udělala jsem si ten nejtěžší záborový čaj
na světě. Už od půl 8 ráno se začali valit
lidi. Jáhoby půlka Pralý věděla, že je u mě zle.
Nastěli jsem dnes všechnu záboruici uoc ~~uoc~~ :D
mili, také to docela mlíká. Taky unáve v dušim
uobidce čUREČ polivku, která mi vypaluje snad i
duši. Popíjím jí z kumčtu celý dopoledne a je u mě
díky u o dost lep. Což znamená, že jsem ani ve
sbruce a tenhle text je pravý podle pravidel zadání.
Těším se na víkend. Těším se až se uobudu
umet učít. Těším se na pro, líto. Těším se
až budu zdravá! Ahoj ☺

Začínající
Dobře s krásným
vohama

14 let

právě stojí doma
před zrcadlem a
je na sebe pyšná.

Popis bytu

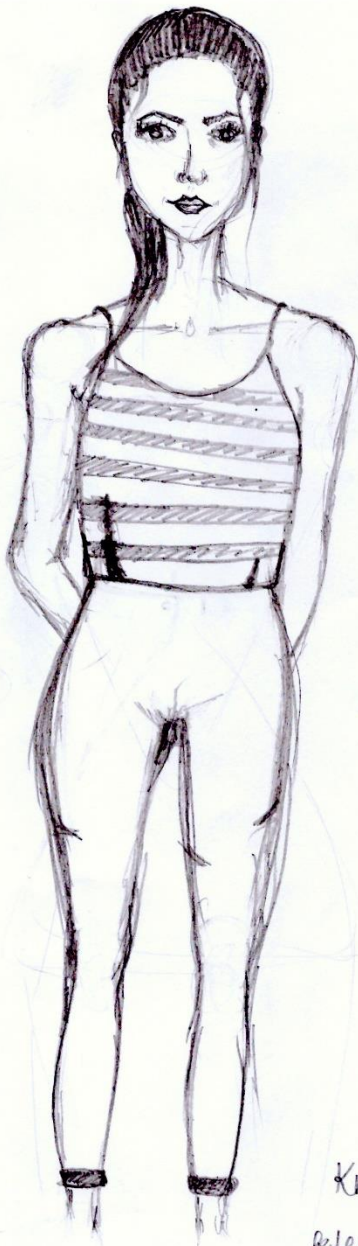
V tomto textu budu popisovat byt ve kterém žiju. Byt se nachází na adrese Zubatého v Praze kousek od Anděla. Byt není příliš velký, jeho velikost je asi 45 m² a je to 1kk.

Byt má velkou širokou chodbu, na které se nachází vchod do bytu a do koupelny. Koupelna je velmi malá s vanou, umyvadlem a záchodem. V chodbě se také nachází část kuchyně, která dále pokračuje do pokoje. Kuchyně je velmi malá s malou lednicí a s jedinou chybou, že postrádá pečící troubu. Kuchyně je široká skoro 4 metry a varí se v ní velmi dobře.

Z chodby potom vedeme do pokoje, který je velký asi 5x5 metry. Nachází se zde velká zabudovaná šatní skříň s potrubnými dveřmi, část prostoru zabírá pohovka se stolem a televizí a druhou část zase patrová postel s pracovním místem vespod.

Celý byt je cihlový se sádrokartonovými stěnami a plovoucí podlahou. Byt je velmi celodenní, což je v létě výhoda a v zimě se musí hodně topit.

3. kresba podany

Kresba mlade ženy,
kteva nemusí jít do
práce a má v plánu
svůj den trávit s
přáteli. Ženu můžeme
pojmenovat Anna a
je jí 24 let.

Příloha 10 – Rukopis a grafické projevy probanda č. 3

Sejme jako každý den, ani dnes se mi nechce utáhnout, navěš se o
velmi dobře zvládne, proto si každý večer užívají, hned uvidíte budíku.
Je celkem jedno, jako metodice hrají, unávilidim j věchny. No což, věchny
budíky jsem zaklape a vyšel o pískle, oběkl si, us sebe zupau a
okamžitě šel zapnout káboran. Hned jsem si ráno ve uvědomil, že jsem
si k suidau koupil svůj ku lina a ovocný tvaroh. Hned j ráno hečí,
spadli totiž vejle, ačkoli ho uiluje, ale možno si j j dopřávdau. To škeldnu
ti spravodajických videi, žičku věch apud na facebooku od ožňalých,
dehly, skouholovalu, sndičt na instagranu, doydau suidau a typiči
katy se chystau do koupelny. Sprcha j na lóže, krásně satněj a
člověk si připadá svěží a rovný. Následuj věchny hygienické úkony,
vyčásem outfitu a hurá do práce.

Buho autobusem j adlouhová a nepochopitelných důvodů mi utraj
Spotify. Lidé se v mnohých autobusech vědy trau, jako kdyby to byl
j u jých lidčt utdřat do práce. Autobus zastavuj na mi zastávce a
ja se rychleje krokem bitáru k nemocnici. Na matku si vyvededrau
kilo od rány a uilim se žičet. Vědy to cha stihnout dře, uá
doraž, mi student, uenad se žič uilim pronaučuju v tčech.
Štři jsem to! Běhat jsem se žičel a žiči. Jem jme rychle vdeitím
at si pospířl a bitáru na dňungji v prvním patě. Každě máno adě
nosdau suidau. Studenti se tak nauč dčeti, systeu a komunikuj
s pacienty. Ža chvil se rozeau aut voziku se suidau a hned sa
uim na mu vola, unučars, suidau. Dobry den " Poucky j s vauku
a sadau studentim dčoty. Po suidauch si obědávau věchna, odčeteu
a žičuj, pacienty, u kterých j uabytu, uilim uilim. Kladěmu
studenti zadau jednoho až dva pacienty, uchaer j uatěduout do
eikaršči sprdy, vypracovat, anou uau a stanovit dietologický postup.
když uau pacienty hotové, prokouit si studenty se analož, kteří mají
uít ovojru a sadau rannostatou práci. Sčgu j opěť poušru
dru, máno j rdd o uau chejřt před obědem do práce.

To dokopat se do práce chce vili, ale když už se člověk přivleče jde to
snadno, nemluve o tom žičit u patu po čičem. Oběd pak čiču,
šle, jako kdyby jst si jřiče zastouřit. Po oběd uiliduj opěť uilim
reportaři a pak pouuost. Napud jsem vyřičat čičice na vyrobou uilim
hauing, vyřič kore a začal psát kuto text. Tedy uil jsem na vyřič, uohl
jsem začít s psaním sprdy a psat a vyřič rannu psaných uilim. Ale
to máno psát na počítaři a psat, uilim muilim psat u stolu, tak jsem
sročal film. No když uilim jak žiču do kopce, štýdím se. Přepat to
jřič uilim a klaua mi sadaua leuoha.

No nic, uilim se haly a žičim se na rozbou. *Jana V.*

Handwritten text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side. The text is mirrored and includes phrases such as "L'été", "à l'école", "à l'extérieur", and "à l'intérieur".

